

ס' קצ

סעיף א'

גמרא – "אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליו ומצאה דם עליו, טהורה, שנאמר: בבשרה – עד שתרגיש בבשרה". (נז:).
משנה – "מעשה באשה אחת שבאה לפני ר"ע. אמרה לו: כתם ראיתי. אמר לה: שמא מכה היה בך? אמרה לו: הן, וחיתה. אמר לה: שמא יכולה להגלע ולהוציא דם? אמרה לו: הן. וטהרה ר"ע. ראה תלמידיו מסתכלים זה בזה, אמר להם: מה הדבר קשה בעיניכם, שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר אלא להקל, שנאמר: ואשה כי תהיה זבה, דם יהיה זובה בבשרה, דם ולא כתם". (נדה נח:).
גמרא – "והתניא: לא אמרו חכמים את הדבר להקל אלא להחמיר? אמר רבינא: לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דברי תורה, וכתמים עצמם דרבנן". (נדה נט:).
הש"י? – חכמים גזרו להחמיר בכתמים כדי שלא יבואו להקל בנידה, אבל ודאי שכתמים עצמם דרבנן והולכים בהם לקולא בכל דבר.

תרומת הדשן – אשה שהרגישה שנפתח מקורה להוציא דם, ובדקה אח"כ ולא מצאה כלום, יש לטמא אותה, כי ודאי יצאה טיפת דם כחרדל ונתקנה או נמוק, כי כשאי אפשר לתלות את ההרגשה במשהו אחר, יש לחשוש לדם מהתורה.

דין כתמים בזמן הזה

גמרא – "בעי מיניה ר' זירא מר' אסי: כתמים צריכים הפסק טהרה או לא?... זימנין אשכחיה דיתביב וקאמר: תולה כתמה בראייתה מעת לעת, דברי רבי. אמר ר"ל: והוא שבדקה. ורבי יוחנן אמר: אע"פ שלא בדקה. א"ל: מכלל דכתמים צריכים הפסק טהרה? א"ל: אין". (נדה נג:).
המב"א, **השב"א**, **ראב"ד**, **ג. סמ"ג**, **ספר התרומה**, **טור** – פסקו את הגמרא ע"פ רבי שתולים את הכתמים בדם נידות, **ולכן צריכה לבדוק עצמה שהיא טהורה ואח"כ לפסוק בטהרה ולשבת שבעה ימים נקיים חוץ מיום המציאה כמו זבה גדולה. וכן לא תתחיל לספור עד יום חמישי לשימושה.**
ודבר זה ע"פ מנהגנו כיום להחמיר ולא להבדיל בין נידה לזבה גדולה, אבל בזמנים שחילקו ביניהם, אז אם מצאה הכתם בימי נידותה, היתה שומרת שבעה ימים כולל יום המציאה, ובימי זיבתה היתה שומרת יום כנגד יום כמו זבה קטנה, כאשר אין בכתם כדי ג' כתמים.
המב"ס, **ע"פ הסבר המגיד משנה** – **חומרת ר' זירא על בנות ישראל אינה כוללת את הכתמים אבל חומרת רבי כן**, ולכן אם מצאה כתם שאין בו לחוש לזיבות סופרת ז' ימים כולל היום שבו נמצא הכתם וטהורה (ששה והוא), וכך תשמור ששה ימים נקיים. ואם היה בכתם שיעור ג' כתמים כדי לחוש לזיבות ולבשה אותו ג' ימים ואז גילתה את זה, שומרת ז' נקיים כזבה מלבד היום שבו מצאה את הכתם.

מחבר

1. פסק את הגמרא, שמהתורה אשה טמאה ואסורה כשמרגישה שיצא מבשרה דם וחכמים גזרו על כתם הנמצא בגופה או בבגדיה שהיא טמאה ואסורה לבעלה אפילו לא הרגישה ואפילו בדקה עצמה ומצאה טהורה הרי היא טמאה.
ט"ז? – לכאורה יש כאן ספק ספיקא, ספק יצא ספק מעלמא, ואת"ל ממנה אולי אינו מן המקור, אבל לא מתירים מדין ספק ספיקא זה כי רוב דם היוצא מן האשה שאין לה מכה הוא מהמקור, וזה לא ספק כלל.
פתח תשובה – כל זה כשנמצא כתם בבגד האשה, אבל בבגד האיש ואפילו על חלוקו לאחר תשמיש, אין לזה דין כתם.
העק"א – גזרו על כתם אפילו לא ראתה מעולם, כי כשהגיעה לגיל הנערות, כתמה טמא.
כרוב הראשונים, שצריכה הפסק טהרה ע"י שתבדוק עצמה ותמצא טהור ותמנה שבעה נקיים חוץ מיום מציאת הכתם ודינה כמו אשה שראתה ממש דם.
2. כתומת הדשן, שאם הרגישה שנפתח מקורה ובדקה ולא מצאה כלום, טמאה, שמא יצא דם כחרדל והתקנה או נימוח. **הפת"ש ציין שבס' קפח סע' א** פסק שאם נפתח מקורה ומצאה מראות שהן טהורות (לבן, ירוק ככרתי וכד') טהורה אפילו הרגישה שנפתח המקור.
מתי זמן הבדיקה? חוות דעת – טמאה אפילו בדקה עצמה בתוך שיעור וסת ולא מצאה כלום. **סדורי טהרה. כרת. ופלת** – אם בדקה בתוך שיעור וסת ולא מצאה טהורה, ורק אם בדקה לאחר זמן טמאה א"כ תמצא מראה טהור.
פת"ש בשם חכמת אדם – אם הזדעזע גופה ולא מצאה כלום, טהורה.
פת"ש בשם בג. של הנוהג ביהודה – כוונת תרומת הדשן והמחבר זה דוקא כשהרגישה שנפתח מקורה וגם הרגישה שזב דבר לח.
שבט הלוי – גם אם הולכת עם בגד סמוך לגופה ומהודק, טמאה אם אינה מוצאת כלום, אבל אם מוצאת עליו מראה טהור, טהורה גם אם בדקה אחרי זמן רב. ובהרגשת זיבת דבר לח לחוד אין צורך לחשוש לתרומת הדשן.
3. **דין מעוברת שנפתח מקורה: תורת השלמים. סדורי טהרה** – טהורה ואינה חוששת ותולה בליחה לבנה או ירוקה כי היא מסולקת דמים. **חת"ס** – החמיר בזה.
דין מסופקת אם הרגישה ובדקה ולא מצאה: גודע ביהודה – אפשר להקל בימי טהרתה שלא תצטרך לספור ז' נקיים מחדש.

סעיף ב'

גמרא – "...דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי חנינא בן אנטיגנוס: כל הנשים כתמן טמא למפרע. ונשים שאמרו חכמים דין שעתן כתמן כראיתן חוץ מתינוקת שלא הגיע זמנה לראות שאפילו סדינים שלה מלוכלכים בדם (ולא יודעת אם זה מגופה או לא), אין חוששים לה". (נדה ה:).

הש"י? – ולכן גם אם לא עברה בשוק של טבחים, בכל זאת לא תולה את זה בגופה, שיעקר כתמים דרבנן, וגזרו רק כשהגיע זמנה לראות שאז דם מצוי בה, ובקטנה כזאת לא גזרו.

משנה – "רבי אליעזר אומר: ארבע נשים דיין שעתן: בתולה... איזו היא בתולה? כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנסואה". (נדה ת. ח.):
המב"ם – בתולה שלא ראתה דם מימיה ועדין היא קטנה כתמה טהור. ובתולה אין הכונה שבעולה כתמה טמא, אלא שהיא בתולת דמים, אבל אין הבדל בין בתולה לבעולה ואם היא קטנה כתמה טהור.

מי נחשבת קטנה שלא הגיעה זמנה לראות?

גמרא – "...רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: נשים שאמרו חכמים דיין שעתן כתמן כראייתן. ותינוקות שהגיע זמנה לראות יש לה כתם, ושלא הגיע זמנה לראות אין לה כתם. ואימתי הגיע זמנה לראות? משהגיעו ימי הנעורים". (נדה ה.).
השב"א, רבנו ירוחם ופד משמע, הרמב"ם – וימי הנעורים הכונה מגיל 12 ואע"פ שהביאה שתי שערות קודם לכן עדין היא קטנה כל עוד שלא הגיע גיל 12. וה"ה אם עבר גיל 12 ולא הביאה שתי שערות, ג"כ נחשבת כקטנה, כל עוד שלא הביאה שתי שערות ועבר גיל 12. אלא שבזה צריך שיבדקו ויראו שלא הביאה, כי סתם בת 12 יש לה שתי שערות.
הש"י? – הביאה שתי שערות או שהגיעה לגיל 12 אע"פ שלא הביאה, חוששים לכתמיה.

מחנה – פסק כגמרא וכרב יהודה, שתינוקות שלא הגיע זמנה לראות, והיא פחותה מגיל י"ב שנים אפילו הביאה שתי שערות או שהיא בת י"ב שנים ובדקה וראו שאין לה שערות (כרשב"א), בין בתולה ובין בעולה לא גזרו עליה כלל בדין כתמים.
מהרש"ל? – כיום כל אשה שיש לה בעל חוששת לכתחילה לכתמים אפילו היא קטנה. וראייתו, שאפילו לדם בתולים חוששים לשבעה נקיים ואין להקל מן המנהג.

ג"ח – **הסכים עם מהרש"ל לדינא**, אך דחה את ראייתו, כי בדם בתולים שהדם הוא בגופה יש להחמיר יותר מכתמים. **הב"ח כתב שיש להקל בקטנה דוקא כשנמצא הכתם על בגדים וסדינים (משא"כ בגדולה), אבל אם נמצא הכתם על בשרה אין הבדל בזה בין קטנה לגדולה כדברי רש"ל שהשווה לדם בתולים.**

ש"ך – **הקשה על הב"ח**, כי קטנה העמידו אותה על דין תורה כיון שלא הרגישה, ומשמע שלא גזרו בתינוקות כלל אפילו בנמצא על גופה (ומה שכתוב סדינים זה לאו דוקא)? **ועוד הקשה**, שבס' קצג נפסק שהבועל קטנה טמאה אפילו לא ראתה דם כלל!
לכן הסביר הש"ך ע"פ הרא"ש ששמחמירים בדם בתולים אצל קטנה כי זה בעילת מצוה ולכל היא מסורה ואין הכל בקיאים בין קטנה לגדולה לראותה או לא ראתה וכן משום שהחתן יצרו תקפו, ולכן הסכימו לאסור. **ולכן חלק הש"ך על מהרש"ל והב"ח**, שגם בקטנה שהיא בעולה, כל עוד שזה לא דם בתולים מקלים עליה בכתמים, וכ"ש בדבר כזה שאינו מצוי כ"כ שאין בו מנהג, ולכן כתמיה טהורים.
פתח תשובה – **מהש"ך יש ללמוד** שאפילו ודאי הכתם בא מגופה, כל שהוא לא בהרגשה טהור, כי כתמים דרבנן ולא גזרו בקטנה. **אבל החוות דעת חולק על זה** וסובר שלא מטהרים כתמים בקטנה כאשר ברור שזה מגופה אפילו לא הרגישה, א"כ עברה בשוק של טבחים ולא שמה לב.

הדין כשהקטנה ראתה כמה פעמים

גמרא – "כתם שבין ראשונה לשניה טהור, שבין שניה לשלישית: חזקיה אמר טמא, רבי יוחנן אמר טהור. חזקיה אמר טמא, כיון דאילו חזיא מטמאה, כתמה נמי טמא. רבי יוחנן אמר טהור, כיון דלא אתחזקה בדם, כתמה נמי לא מטמינן לה...
 אמר עולא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק: תינוקות שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה ושניה, רוקה ומדרסה בשוק טהור. כתמה נמי טהור...". (נדה י. י.):

רבנו חננאל, הרמב"ם, השב"א, רא"ש – הלכה כרבי יוחנן, כי רבי שמעון בן יהוודק כמותו ועוד אמוראים. וכתם שראתה בין שלישית לרביעית טמא אצלה. אע"פ שהלכה כרשב"ג שצריכה בוסת ההפלגות לראות ד' פעמים, זה רק שם, כי צריך ג' הפלגות שוות, אבל לאחר שלוש ראיות היא נחשבת מוחזקת ובה גם רבי יוחנן מודה כי לא נחלק בזה כלל.
הש"י, רבתינו הארפתנים, הרמב"ן – ראייה ראשונה של תינוקות היא במקרה ועראית ולא מצטרפת לכלום, ומחלוקת חזקיה ורבי יוחנן היא לשיטת רבי, אבל מכיון שהלכה כרשב"ג שראיה ראשונה לא מצטרפת, אין חוששים אלא לאחר ד' ראיות, כי הראשונה היא מקרית ולא מצטרפת.

מחנה – פסק כרוב הראשונים, שה"ה אם הקטנה ראתה כבר דם פעמיים לא גזרו עליה, אבל לאחר שראתה שלוש פעמים חוששת לכתם כאשר רגילה.

סעיף ג'

גמרא – "אמר רב חלקיה בר טוביה: תינוקות שלא הגיע זמנה לראות ושופעת כל שבעה, אינו אלא ראייה אחת. אמר רב שימי בר חייא: מדלפת אינה אלא כשופעת". (נדה י.):

הש"י, השב"א, טוה – מדלפת זה טיפה אחר טיפה. ומשמע שזה ברציפות, אבל אם פסקה מעט וחזרה וראתה ופסקה וראתה כן ג"פ ביום, הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה טמא כראייתה.

המב"ם – כתמה של קטנה טהור, עד שתראה דם ג' וסתות. משמע שכל ראייה של וסת אחד נקרא מדלפת ולא טיף אחר טיף.

מחנה – פסק כגמרא וכתב חלקיה, שאם היתה הקטנה שופעת כמה ימים, או מזלפת טיף אחר טיף בלא הפסק, הרי זו ראייה אחת עד שתפסיק. וכרש"י ורשב"א שאם פסקה מעט וחזרה וראתה שלוש פעמים אפילו ביום אחד, הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה טמא. **והביא כ"א את הרמב"ם** שאין כתמה טמא א"כ ראתה דם שלוש וסתות. **המ"א** – פסק להחמיר כרש"י ורשב"א.

ט"ז – **הקשה** מדוע המחבר כתב "שופעת או מזלפת", הרי ע"פ הגמרא זה אותו דבר?

הב"ח תרץ, ששופעת זה בהפסק כי אי אפשר שתהיה שופעת ברציפות ותחיה, ואפילו כך זה נחשב כראיה אחת, ומזלפת זה טיפות אחר טיפות בלא הפסק. **ומה שכתב שאם הפסיקה וחזרה שלוש פעמים כתמה טמא מדבר רק במזלפת**, אבל בשופעת, אפילו פסקה מעט וחזרה אינה אלא ראייה אחת, כיון שהיא שופעת. ונשאר בצ"ע.

הט"ז דחה את הסבר הב"ח, כי הגמרא אומרת ששופעת מותר ופוסקת אסורה, וא"כ פוסקת מדבר גם על שופעת ולא רק על מזלפת! וסתם קשה לחלק בין הפסקה של מזלפת להפסקה של שופעת.

לכן הסביר הט"ז ששופעת זה כמה ימים ברציפות בלי הפסק כמו נהר. ואע"פ שאמרה הגמרא שאי אפשר, היינו לשבעה ימים אי אפשר, אבל הטור והשו"ע כתבו שזה ליומיים או שלושה וזה ודאי אפשר **ולכן אם הפסיקה בין כשהיא שופעת ובין כשהיא מזלפת טיפה אחר טיפה שלוש פעמים, טמאה**. **ש"ך** – דחה את הסבר הט"ז, כי אי אפשר שתהיה שופעת ברציפות אפילו יומיים וכ"ש שלושה או ארבעה.

סעיף ד'

גמרא – "תנו רבנן: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה ושניה דיה שעתה. פעם שלישית הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה.

עברו עליה ג' עונות (90 יום) וראתה דיה שעתה. ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה. ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה, הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. (כי התגלה שההפסקות לא היו סילוק דמים, אלא שינוי וסת) אמר מר: עברו עליה ג' עונות דיה שעתה. הדר קא חזיא בעונות קטנות (כלומר, חזרה לראות בעונות בינוניות שהיתה רגילה קודם לכן כל 30 יום), מאי? אמר רב גידל אמר רב: פעם ראשונה ושניה דיה שעתה, שלישית מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה (ואין הבדל בין ראתה בעונות קטנות לעונות גדולות, ותמיד צריכה לראות עוד ג' ראיות).

ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעתה. הדר חזיא בעונות (כלומר הראיה השלישית בעונה בינונית ולא אחר ג' עונות), מהו?

אמר רב כהנא אמר רב גידל אמר רב: פעם ראשונה דיה שעתה, שניה מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה". (נדה ט:)

רשב"א – מכאן משמע שתינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה ג"פ ופסקה מלראות שיעור של ג' עונות שהם תשעים יום חוזרת לקדמותה וכתמה טהור עד שתחזור ותראה ג"פ שוב. ואע"פ שהברייתא הזו מדברת לענין דיה שעתה, אפשר ללמוד ממנה גם לכתמים.

וה"ה אם לאחר שעברו עליה ג' עונות חזרה לראות ג"פ בעונות קטנות, ג"כ חוזרת לטמא בכתמים, כי זה לא משנה באיזה סדר חוזרת לראות, העיקר שתראה בעונות קבועות בין גדולות ובין קטנות.

מחנה – פסק כגמרא וכרשב"א, שתינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה ג"פ ופסקה מלראות שיעור שלוש עונות (90 יום) חוזרת לקדמותה וכתמה טהור, עד שתחזור ותראה ג"פ. וע"ע בזה בהרחבה בס' קפט סעי' כ"ז, שאפילו חזרה בעונות קטנות שהיתה רגילה קודם לכן טהורה כל עוד שלא חזרה לראות כך ג"פ.

סעיף ה'

משנה – "הרגה מאכולת (כינה) הרי זו תולה בה (ואם לא הרגה לא תולה). עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר: עד כגריס של פול, אע"פ שלא הרגה". (נדה נח:)

גמרא – "[לת"ק] הרגה אין, לא הרגה לא. מתניתין מני רשב"ג היא, דתניא: הרגה, תולה. לא הרגה אינה תולה, דברי רשב"ג. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך תולה. אמר רשב"ג: לדברי אין קץ (שאם לא הרגה אז אפילו חרדל טמאה) ולדברי חבריי אין סוף (שמקלים יותר מדי שאפילו לא הרגה טמאה): לדברי אין קץ, שאין לך אשה שטהורה לבעלה, שאין לך כל מטה ומטה שאין בה כמה טיפי דם מאכולת (והיא לא הרגה וודאי תהיה טמאה תמיד). לדברי חבריי אין סוף, שאין לך אשה שאינה טהורה לבעלה שאין לך כל סדין וסדין שאין בו כמה טיפי דם. אבל נראים דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם, שהיה אומר עד כמה היא תולה? עד כגריס של פול, ולדבריו אנו מודים. ולרבנן דאמרי תולה עד כמה? אמר רב נחמן בר יצחק: תולה בפשפש ועד כתורמוס". (נדה נח:)

גמרא – "אמר רב הונא: גריס אינו תולה, פחות מגריס תולה. ורב חסדא אמר: כגריס תולה, יתר מגריס אינה תולה". (שם)

המב"ס, רשב"א, רא"ש, סמ"ג – הלכה כרב חסדא, שכל זמן שאין בכתם שיעור גריס אנו תולין לומר שזה דם כינה.

ספר התנומה – פסק כרב הונא.

מהו שיעור גריס?

המב"ם, רשב"א, אגור בשם מהר"י מולין – תשע עדשות שהן שלושים ושש שערות.

המב"ו, ראב"ד, רשב"א – אם נזדמנה לה גריס יותר גדול מזה השיעור, משערים בו ותולים את הכתם בכינה עד שיהא בו שיעור גריס הגדול. והסיבה בזה, שלא הוזכר במשנה גריס של פול ממקום כלשהו, ולכן אם הזדמן לנו שיעור של גריס גדול, תטמא בכתמים עד שיהא שיעור גריס הגדול, כי כל שיעורי חכמים להקל חוץ מגריס של כתמים להקל.

מחנה

1. פסק כרבי חנינא בן אנטיגנוס, שכתם שגזרו עליו הוא בשיעור של גריס ועוד. ושיעור הגריס הוא תשע עדשות שהן 36 שערות הקבועות בגופו של אדם כולל הרווח ביניהם (שטח של 6 לאורך ו-6 לרוחב). וכשאין שיעור כזה של גריס ועוד, תולים לומר שזהו דם כינה (מאכולת) אע"פ שלא הרגה כינה כלל.
- סדרני טהרה ע"פ הראב"ד** – מה שתולים במאכולת זה רק כתם אדום, אבל כתם שחור לא תולים בו כלל, כי דם מאכולת הוא אדום ולא שחור. ואם מצוים פרעושים שהלכוך שלהם שחור, תולים בהם כשהלכוך שלהם נמצא בכל סדין וסדין.
2. כגמרא, שאם יש בזה שיעור גריס אין תולים בכינה בין אם הוא מרובע או ארוך.
3. כראשונים, שאם הזדמן לה גריס גדול מזה השיעור, משערים בו, כי אולי יש כינה גדולה יותר (ט"ז).

האם משערים בגריס בימינו וגודל הגריס למעשה

יראים – אנחנו כיום לא בקיאים בשיעור גריס ולכן צריך להיזהר בכתמים לפי שיקול הדעת כי שיעור דם מאכולת הוא קטן ביותר.

פת"ש בשם חת"ס – משערים בשיעור גריס גם בימינו, אע"פ ששיעור כינה הוא קטן יותר. הסיבה לכך היא שגזרו על כתמים משום חומרת טהרות, וכיון שנאסרה לטהרות נאסרה לבעלה. ואע"פ שכיום אין טהרות הגזרה לא בטלה ועדין אסורה לבעלה, אבל הכל מגזרת החכמים הראשונים ואנו לא מחמירים יותר ממה שהחמירו ולכן מטמאים רק בשיעור כתם שקבעו בזמניהם שהוא יותר מגריס.

משמרת טהרה, חזו"א – עיגול בקוטר 20 מ"מ.

דרכי טהרה – עיגול בקוטר 19 מ"מ.

שבט הלוי – עיגול בקוטר 18-19 מ"מ. [גודל דם מאכולת בימינו הוא כ-5-6 מ"מ]

סעיף ו'

השב"א, ראב"ד, המב"ו – שיעור הגריס הוא **בין כתם הנמצא על בגדיה ובין כתם הנמצא על בשרה**.

המב"ם, רא"ש – שיעור גריס נאמר רק לכתם הנמצא על בגדיה, אבל כתם הנמצא בבשרה במקומות שחוששים להם אין להם שיעור. וכתב המגיד משנה שלמד כן מדברי הגמרא: "הרואה כתם על בשרה ספק טמא ספק טהור, טמא. על חלוקה ספק טמא ספק טהור, טהור". וכל פחות משיעור זה ספק טמא ספק טהור, ועל בשרה טמא. וכל זה כשנמצא רק על בשרה, אבל אם נמצא גם על בשרה וגם על בגדיה כאחד, תולה בכל מה שיש לה לתלות. רבנו ירוחם הקשה על הרמב"ם מהסוגיה של טיפין טיפין שנמצאו על בשרה (לקמן בסעי' ח') שמצטרפים. והמגיד משנה תרץ, ששם אין שאלת הגמרא אם הטיפין מצטרפים, אלא לומר האם צורתם מוכיחה עליהם שאינן מגופה, כי גם מהגוף לא מופיע כטיפין טיפין או שאין הבדל.

מחנה – פסק כרשב"א והראב"ד והרמב"ן ששיעור גריס הוא בין כתם שנמצא על בגדיה ובין כתם שנמצא על גופה. והביא כ"א את הרמב"ם והרא"ש שהשיעור הוא בבגדיה אבל על גופה אין לו שיעור. ובסעי' ח סתם המחבר כרום הפוסקים שבכל מקרה לא מצטרפים טיפין לשיעור של גריס ועוד.

סדרני טהרה, תפלה למשה – חומרת הרמב"ם והרא"ש זה דוקא אם הכתם על הבשר, אבל אם הוא גם על הבשר וגם על הבגד תולה במאכולת (בפחות מגריס) אפילו הכתם שבבגדיה אינו כנגד הכתם שעל הבשר, כי דרך החלוקה להתהפך. **אמנם החוות דעת** חלק על זה.

ג"ח – פסק בסעי' ח כדעה המקלה, שטיפות על הבשר מצטרפות לגריס להתיר אותה.

ש"ך – פסק להחמיר גם בכתם שעל בשרה להחמיר בשיעור כלשהו וכן שלא מצטרפים כמה כתמים לשיעור גריס.

תורת השלמים, דגול מרבבה, סדרני טהרה – חלקו על הש"ך וכתבו שהמקל לא הפסיד.

דין כתם שנמצא בקנוח

שבט הלוי – אם חוששים כאן לדעת הרמב"ם שכתם שעל הבשר טמא בכלשהו, גם בקנוח טמא בכלשהו, כי ודאי בא מגופה.

תורת השלמים, אגרות משה (יו"ד ח"ד ס' יז) – דינו כמו כל כתם שמטמא בגריס ועוד.

סעיף ז'

משנה – "הרגה מאכולת (כינה) הרי זו תולה בה. עד כמה תולה? רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגריס של פול, אע"פ שלא הרגה". (נדה נח:)

גמרא – "הרגה אין, לא הרגה לא. מתניתין מני רשב"ג היא, דתניא: הרגה, תולה. לא הרגה אינה תולה, דברי רשב"ג. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך תולה..."

ולרבנן דאמרי תולה עד כמה? אמר רב נחמן בר יצחק: תולה בפשפש ועד כתורמוס". (נדה נח:)

רא"ש לפי פרוש ראשון בב"ל, רמב"ם רמב"ן – אע"פ שאין הלכה כחכמים אלא כרבי חנינא בן אנטיגנוס שיותר מגריס לא תולה בדם מאכולת, מ"מ אם הרגה פשפש או הריחה ריחו תולה בו עד כתורמוס, כי התעסקה בכתמים. **והסביר הב"י**, שאם לא הרגה פשפש ולא הריחה ריחו, **לא תולה בו אע"פ שהיא במקום שהוא רגיל להימצא** כי הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס שלא תולים בפשפש אם לא הרגה ולא כחכמים שתולים בו כשהוא מצוי. ומה שכתב הרא"ש שהוא לא מצוי, הכונה שלא מצוי שהוא יהיה קרוב לגוף כ"כ והיא לא תריח אותו.

השב"א, רבנו ירוחם, רא"ש לפי פרוש שני בב"ל וכו' משמע פשוט בדברנו – במקום שהפשפש מצוי מאוד, **תולים בו בין לרבי חנינא ובין לחכמים אע"פ שלא הרגה אותו**. במקום ששכיח קצת תולה בו לדעת חכמים ולא תולה לדעת רבי חנינא, ואם לא שכיח כלל לא תולה לכו"ע. וכל זה כשלא הרגה אותו או הריחה ריחו, אבל אם הרגה פשפש או הריחה ריחו תולה בו גם לדעת רבי חנינא. והלכה כמותו.

הבית יוסף הקשה, מדוע הרשב"א לא הזכירו את דין הגמרא שהפשפש אורכו כרחבו ולכן אם הכתם נמצא שאורכו כרחבו תולים בפשפש ואם לא לא תולים?

וניסה לתרץ, שאולי הרשב"א סובר שברייתא זו היא לדעת חכמים שתולים במקום ששכיח אפילו קצת, כי כיון שלא שכיח הרבה צריך הוכחה שהוא פשפש ולכן בודקים אם אורכו כרחבו, אבל במקום ששכיח ממש אפילו אין אורכו כרחבו תולים בפשפש לכו"ע. וכיון שהלכה כרבי חנינא, אין נפק"מ אם אורכו כרחבו או לא.

הרגה פשפש ומצאה כתם יותר מתורמוס

טור – אין תולים בפשפש כי לא מצוי שיהיו גדולים מתורמוס.

בית יוסף – רצה לומר שדוקא כשהרגה אותו אין תולים בו, אבל אם לא הרגה אלא הריחה כן תולים בו אפילו יותר מתורמוס, כי אפשר שהיו שנים או שלושה או יותר, ולכן כתב הטור ממש הרגה. למסקנה כתב הב"י, שאין להקל בזה כלל, כי גם לגבי כינים בסתם סדינים יש הרבה כאלו ובכל זאת יותר מגריס מחמירים ולא תולים שמא היתה יותר מכינה אחת.

מחבר – פסק כרא"ש וכרשב"א שאם הרגה פשפש או הריחה ריחו תולה בו עד שיעור של תורמוס.

ב"ח – פסק כפרוש הראשון ברא"ש וכרמב"ן להחמיר, שאם לא הרגה פשפש, לא תולה בו אפילו הוא במקום שרגיל להיות מצוי כל הזמן.

ט"ז, ש"ך – פסקו כרשב"א ורבנו ירוחם וכרא"ש בפרוש השני להקל בזה עד שיעור תורמוס במקום שהפשפשים מצויים הרבה, כי בכתמים מקלים. ובמקום שמקלים בפשפשים אין חילוק בזה אם אורכו כרחבו או לא.

סעיפים ח'–ט'

גמרא – "ת"ש: כתם ארוך מצטרף (לגריס), טיפין טיפין אין מצטרפים". (נדה נט.)

גמרא – "בעי רבי ירמיה: כשיר מהו? כשורה מהו? טיפין טיפין מהו? לרוחב ירכה מהו? ת"ש: על בשרה ספק טמא ספק טהור, טמא. על בשרה, מאי, לאו כהאי גוונא? לא, דילמא דעביד כרצועה (על הירך כדרכו כשנופל כרצועה בלא טיפין)". (נדה נח.)

ראב"ד, רשב"א, רא"ש – מה שאמרה הגמרא "דילמא דעביד כרצועה" זה דחיה, ולכן אם מוצאת דם על בשרה טיפין טיפין, טמאה.

הקשו הראשונים, מדוע לא פשטה הגמרא את הספק מהברייתא שאומרים שטיפין טיפין אין מצטרפים?

תרוץ התוספות, הראב"ד ורבנו יונה – רבי ירמיה מסתפק כשמצאה טיפין קטנים על בשרה והברייתא מדברת בטיפין שנמצאו על הבגד, ויש יותר סיכוי למצוא כתמים של כינה על הבגד מאשר על הבשר. **ומכיון שלא נפטר הספק של רבי ירמיה יש להחמיר שעל הבשר מצטרפים להיות כתם אחד של גריס ועוד, ועל הבגד לא מצטרפים**.

תרוץ הרשב"א – רבי ירמיה מסתפק כשמצאה טיפין גדולים ששיעורם כבר גריס ועוד האם צורתם המיוחדת מוכיחה שלא באו מהגוף או לא, והברייתא מדברת על טיפין קטנים. **ואין הבדל בכל זה בין אם כתם על בשרה או הכתם על בגדיה. ומכיון שלא נפטר הספק של רבי ירמיה יש להחמיר שכתמים גדולים מצטרפים וקטנים לא מצטרפים**.

תרוץ הרמב"ם והרא"ש – הסבירו את שאלת רבי ירמיה כמו הרשב"א, אבל חילקו בין בגדיה לבשרה, שבבשרה תמיד מצטרפים לאסור, והדיון הוא כשנמצא על חלוקה, שרבי ירמיה מסתפק שאולי בגלל צורתם מוכח שאין הם מגופה אע"פ שיש בהם יותר מגריס. ולא נפשט הספק והולכים לחומרא. ואם אין בהם גריס טהורה כשהם על בגדיה ע"פ הברייתא.

מחבר

1. פסק את הברייתא שאם אין שיעור גריס במקום אחד, אע"פ שיש שם טיפין סמוכים זה לזה עד שאם נצרפם יש בהם יותר משיעור גריס, טהורה, כי תולים שכל טיפה זה מכינה אחרת. [אבל יש שיעור גריס ועוד במקום אחד, מצטרפים]

והביא כ"א את הראב"ד והתוספות שכל זה כשנמצאו על חלוקה, אבל אם נמצאו על בשרה מצטרפים לגריס ועוד.

טהרת הבית – ראוי להחמיר כראב"ד אע"פ שהמחבר סתם להקל כרשב"א.

2. פסק כגמרא וכהבנת רמב"ם והרא"ש, שכתם הנמצא על בשרה (בשיעור גריס) והוא ארוך כרצועה או עגול, או שהיו טיפין טיפין או שהיה ארוך הכתם על רוחב ירכה טמאה, ואין אומרים אילו נטף מן הגוף לא היה כזה.

ג'ל"ח – פסקי השו"ע סותרים לכאורה, כי אם הוא מפרש את דברי הרמב"ם בכתם משונה שנמצא על בשרה כשהוא קטן מגריס שמחמירים, למה כתב זאת בסעי' ח' רק בשם י"א. ואם הוא מפרש את דברי הרמב"ם בכתם גדול משיעור גריס כפי ששמע מפרוש הרשב"א בדבריו, אז ההלכה הזו מקלה יותר מדברי הי"א שמחמירים שמצטרף בבשר אפילו בפחות משיעור גריס? ונשאר בצ"ע איך לפרש את הלשון.

ש"נ – דחה את דברי הב"ח, והוכיח שהרמב"ם סובר שיש הבדל בין כתם הנמצא על בגדיה לכתם הנמצא על בשרה. והרשב"א עצמו סובר שאינה טמאה אלא בגריס ועוד אבל לרמב"ם אפשר לצרף גם שיעורים פחותים מזה כשנמצא על הבשר, ואין הכרע כלל בדברי הרמב"ם, והשו"ע רק העתיק את דבריו.

סעיף י'

משנה – "שלוש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל (של עץ שמטמא במושב הזב והזבה) אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות. ישבו על ספסל של אבן (שלא מקבל טומאה) או על האצטבא שבמרחץ: רבי נחמיה מטהר, שהיה רבי נחמיה אומר: כל דבר שאינו מקבל טומאה, אינו מקבל (גזרת) כתמים". (נדה נט:)

גמרא – "דרש רב חייה בר רב מתנה משמיה דרב: הלכה כרבי נחמיה". (נדה ס:)

גמרא – "אמר שמואל: בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה... רב אשי אמר: שמואל הוא דאמר כרבי נחמיה, דתנן: כל דבר שאינו מקבל טומאה, אינו מקבל כתמים". (נדה נו: -נח.)

ראב"ד – אין הלכה כרבי נחמיה.

רבנו חננאל, רמב"ם, רשב"א, רא"ש – הלכה כרבי נחמיה.

מחבר – פסק כרבי נחמיה וכשמואל, שכתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו עליו. לכן, אם בדקה על קרקע עולם או בית הכסא שאינו מקבל טומאה וישבה עליו ומצאה בו כתם, טהורה.

ש"נ – ה"ה דבר שמקבל טומאה ושיעורו גרם לו לא לקבל טומאה, כגון מטלית צמר או פשתן פחות מג' על ג' אצבעות (6 ס"מ על 6 ס"מ). [בשאר בגדים צריך ג' טפחים על ג' טפחים כדי שיקבלו טומאה]

מדוע לא גזרו על כתמים שנמצאו על דבר שאינו מקבל טומאה?

גזרע ביהודה – היות והאשה לא הרגישה, אז מוצאת הכתם אסורה רק מדרבנן, ומכיון שיש ספק אם הכתם ממנה, ספק דרבנן לקולא. אבל הבגד המקבל טומאה טמא מהתורה מספק, שמא הדם מהמקור שמטמא את הבגד אף בלא הרגשה. לכן לא חילקו חכמים בין האשה לבגד שנמצא עליו הכתם. אבל אם הבגד אינו מקבל טומאה אין את סברה זו והאשה טהורה מספק דרבנן ולקולא.

חזו"ת דעת – דחה דבריו, כי מטהרים אשה לבעלה גם כשודאי ממנה הכתם בלא ספק כגון שישבה על קרקע עולם. לכן באר הטעם שמכיון שהבגד לא טמא, גם היא טהורה.

תהיה נפק"מ בזה בכתם שודאי בא מגופה (כגון בקנוח) שלנודע ביהודה יש כאן ספק אחד מהתורה וטמאה ולחזו"ת דעת טהורה.

דין נייר, צמר גפן ותחבושת האם מקבלים טומאה לענין כתמים?

גזרע ביהודה – נייר שלנו מקבל טומאה שלא גרע מבידים שמקבלים טומאה ויש להחמיר בו לענין כתמים.

שיבת ציון – גדול אחד הקשה על הנוב"י מהרמב"ם שכתב שנייר לא מקבל טומאה משום פנים חדשות באו לכאן? ותרץ שיש חילוק בין נייר שלנו שנעשה מבליי סחבות או עשבים כתושים שהוא מעשה לבדים וזה ודאי מקבל טומאה, אבל נייר שנעשה מעלים של עצים או חתיכות קליפות עצים שהחליקו והתקינו אותם לקבל דיו אינו מקבל טומאה ועל זה מדבר הרמב"ם שלא מקבל טומאה ולא כתמים.

אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' יז) – בנייר של ימינו אפילו הנודע ביהודה יודה שלא מקבלים טומאה, כי אחרי הקנוח זורקים אותם ואין בהם שימוש.

משמרת טהרה – צמר גפן שטוח שנהגות הנשים לשים כנגד אותו מקום לספוג הפרשה וכן בגד ניילון.

רבי שלמה זלמן אויערבנד, אהלה של תורה לרב, זקנה אריאל – ה"ה תחבושת היגיינית הנדבכת לבגד התחתון. ולכן אם לא הרגישה טהורה.

דין כתם שנמצא על בגד צבוע

גמרא – ת"ר: בגד צבוע מטמא משום כתם. רבי נתן בר יוסף אומר: אינו מטמא משום כתם... שלא הותרו בגדי צבעונים לאשה אלא להקל על כתמיהן. הותרו, מכלל דאסירי? אין, דתנן בפולמוס (חיל) של אספסינוס גזרו על עטרת חתנים ועל האירוס. בקשו לגזור על בגדי צבעונים, אמרי, הא עדיפא כדי להקל על כתמיהן". (נדה סא:)

רש"י – רבי נתן בן יוסף מתיר מפני שבבגד צבוע הכתם לא ניכר כמראה דם גמור.

רמב"ו, הגה"מ בשם רבנו שמחה – פסק כת"ק שבגד צבוע מטמא. ומה שאמרו בגמרא לטהר זה רק לטהר את הבגד שלא יטמא טהרות, אבל האשה טמאה לבעלה אפילו נמצא בבגדים צבועים.

רמב"ם, רא"ש – פסק כרבי נתן בן יוסף, כי בכתמים מקלים. ועוד, שהגמרא מבארת את שיטתו. לפיכך תקנו חכמים שתלבש האשה בגדי צבעונים כדי להצילה מכתמים. הב"י תמה על הרמב"ם כי בגמרא משמע שהתירו ולא שתקנו. ואולי גרסא אחרת היתה לו בגמרא.

רשב"א – מעיקר הדין מקלים כמו הרמב"ם, והמחמיר תבוא עליו הברכה.

מחנה – פסק כרמב"ם, שה"ה אם הכתם נמצא על בגד צבוע טהורה. והוסיף הרמ"א את דברי הרמב"ם, שלכן תלבש האשה בגדי צבעוניים להצילה מכתמים (אבל לא להציל עצמה בימי נידתה וליבונה. ובשלושת הימים הראשונים לא תולים להקל – פת"ש. וע"ע סי' קצו). **וכתב תורת השלמים** שזו עצה טובה בלבד אך לא תקנה, כי אין דברי הרמב"ם מוכרחים.

דגול מרבבה – מכיון שרבנו שמחה ורמב"ן מחמירים, אי אפשר להקל כנגדם ולכן יש לטמא כתם בבגד צבוע.

חת"ס, תשובה מאהבה – אין להחמיר בזה ויש להקל כפסק המחבר והרמ"א. אבל אם הכתם חציו על הצבוע וחציו על הלבן יש להחמיר.

שבט הלוי – יש מחמירים בצבעוני בהיר שדינו כלבן.

זרבי טהרה – אין מחמירים אפילו בבגד בהיר מאוד.

בגד צבוע סמוך לגוף: חת"ס – לא שמענו להקל בדבר סמוך לבשר כחלוק וכתנת. **חזו"א** (סי' פט סעי' ד) – אין סברה לחלק בין סמוך לגוף ללא סמוך

ובשניהם יש להקל. שבט הלוי – בבגד צבוע הסמוך לגוף וכ"ש קנוח בבגד צבוע יש להחמיר אם נמצא כתם יותר מגריס כי נראה כדם ממש.

סעיפים יא'-יב'

משנה – "הרואה כתם על בשרה כנגד בית התורפה מטמאה. ושלא כנגד בית התורפה טהורה. על עקבה ועל ראש גודלה טמאה. על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה, מבחוץ טהורה. ועל הצדדים מכאן ומכאן טהורה". (נדה נז:)

מדוע כתם שלא כנגד בית התורפה טהורה?

רשב"א – כי אי אפשר שנטף שם מבית התורפה ולא חוששים שהביאה בידים, כי לא מחזיקים טומאה ממקום למקום.

הדין כשמצאה כתם על עקבה וראש גודלה

גמרא – "בשלמא עקבה עביד דנגע באותו מקום אלא ראש גודלה מאי טעמא?... אלא שאני ראש גודלה משום דבהדי דפסעה עביד דמתרמי". (נדה נח.)
רשב"א – על ראש גודלה טמאה וה"ה לשאר הרגל, אלא לרבותא, שאפילו בראש גודלה טמאה, כי אפשר שנגע העקב בבית התורפה בשעת ישיבה (כמו ישיבה מזרחית) ושמא נטף על רגלה, או אפילו על גודלה בשעה שהיא מהלכת.

הדין כשמצאה כתם שנמצא על שוקה ועל פרסותיה

גמרא – "מבפנים עד היכא (עד היכן מעובי השוק זה בפנים ולא צדדים)? אמרי דבי רבי ינאי: עד מקום חבק. איבעיא להו: מקום חבק כלפנים או כלחוץ? ת"ש: דתני רב קטינא: עד מקום חבק וחבק עצמו כלפנים". (נדה נח.)

מהו מקום חבק?

פרוש רש"י – מקום מתיחת הגידים שחובקים את הירך והשוק. **וכתב הרא"ש**, שלפי פרוש זה, אותו מקום למטה עד פרסות רגליה ולמעלה עד אותו מקום קרוי מבפנים (מאחוריה), ומקום חבק הוא רוחב הגידים ולא התפרש עד היכן שיעורו למעלה (מלפניה).

פרוש ראשון של הערוך – כשנועלים השוק באנפילאות שיש בהם לולאות, מקום הלולאות קרוי חבק. ולפי פרוש זה לא התפרש עד היכן זה למטה (מבפנים, מאחוריה), כי מקום חיבור הלולאות הוא השיעור מלפניה.

פרוש שני של הערוך – כשכופפת שוקה על ירכה מה שמכוסה מהבשר ע"י כפיפת השוק על הירך הוא מקום חבק ע"ש שמחבקים זה את זה.

הרמב"ם, טור – בפנים הם המקומות הנדבקות זו בזו בעת שתעמוד ותדבק רגל לרגל ושוק לשוק. **והסביר הב"י שיטתו**, שמקום חבק הוא המקום המדובק ממש ומקום חבק שהוא סוף גבול מקום חבק מצד זה ומצד זה שנראה כמדובק מבפנים ומבחוץ. וכל זה נחשב כלפנים.

מחנה – פסק את הני"ל, שלא בכל מקום שימצא שם כתם טמאה, אלא במקום שאפשר שבא שם מן המקור, כגון שנמצא על עקבה או על כל אורך שוקה ופרסותיה מבפנים. וכרמב"ם, שהם המקומות הנדבקים זה בזה בעת שתעמוד ותדבק רגל לרגל ושוק בשוק וכן אם נמצא על ראש גודליה (של רגליה) וכ"ש על רגליה ממש. אבל אם נמצא על פרסותיה מצד חוץ או מהצדדים, טהורה (אפילו לא עברה בשוק של טבחים כי לא מחזיקים טומאה ממקום למקום).

ג"ח – דוקא גב הרגל שנגד הגודל, אבל בשאר גב הרגל לצד חוץ וכ"ש בנמצא בשאר ראשי ארבע האצבעות, טהורה.

ט"ז – כתב שאין להקל למעשה בשאר גב הרגל שנגד גודלה לצד חוץ כי הבית יוסף החמיר, אבל כתב להקל בשאר האצבעות של הרגל חוץ מהגודל.

ש"ך – הש"ך דחה את חידושו לגבי שאר ראשי אצבעות הרגל.

הדין אם נמצא הכתם על ידה או קשרי אצבעותיה

גמרא – "... ולא מחזיקין טומאה ממקום למקום, והתניא: נמצאת על קשרי אצבעותיה טמאה מפני שידים עסקניות הן. מאי טעמא? לאו משום דאמרינן בדקה בחד ידא ונגעה באידך ידא, לא? שאני ידה דכולא עבידא דנגעה". (נדה נח.)

רשב"א בשם רבנו – דוקא כשבדקה עצמה ולא נטלה ידה אח"כ, אבל מן הסתם לא מפני שאינה עשויה לגעת שלא במתכוון במקום התורפה שזוהרת לא לכלוך ידה

המב"ו. המב"ם. הכרעת הרשב"א – אין חילוק בין אם נטלה ידיה ובין אם לא, כי גם אם היד לא נוגעת בלא כוונה באותו מקום, מ"מ היא נוגעת במקומות בגוף שאפשר שניתז עליהם דם מן המקור ועברו על ידיה. ואע"פ שאין מחזיקים טומאה ממקום למקום, אפשר שניתז ממש מן המקור על ידיה.

מחנה – כתב את הני"ל שאם נמצא על ידיה אפילו על קשרי אצבעותיה טמאה, כי ידים עסקניות ושמא נגעו באותו מקום. ואפילו בסתמא חוששים (ש"ד).

הדין בשנזדקרה כמו גדי או עברה בשוק של טבחים וראתה כתם

משנה – "ראתה על חלוקה מן החגור (סינר שחוגרות לצניעות) ולמטה טמאה, מן החגור ולמעלה טהורה".

גמרא – "ית"ש: נמצאת אתה אומר ג' ספיקות באשה: על בשרה, ספק טמא ספק טהור, טמא. על חלוקה, ספק טמא ספק טהור, טהור. ובמגעות והסטות הלך אחר הרוב. מאי הלך אחר הרוב, לאו אם רוב ימיה טמאים טמאה ואע"ג דלא ארגשה? לא, אם רוב ימיה בהרגשה חזיא, טמאה, דאימור ארגשה ולא אדעתה.

אמר מר: על בשרה ספק טמא ספק טהור, טמא. על חלוקה ספק טמא ספק טהור, טהור. ה"ד, אי מחגור (סינר שלובשות אותו לצניעות) ולמטה, על חלוקה אמאי טהור, והא תנן מן החגור ולמטה טמא. ואי מחגור ולמעלה, על בשרה אמאי טמא, והתנן: ראתה דם על בשרה שלא כנגד בית התורפה טהורה?

אי בעית אימא מחגור ולמטה (כולל מקום החגור עצמו – ראב"ד), כגון שעברה בשוק של טבחים: על בשרה (לבד) מגופה אתאי, דאי מעלמא אתאי על חלוקה מיבעי ליה אשתכוחי, על חלוקה (בין חלוקה לבד ובין על חלוקה ועל בשרה) מעלמא אתא, דאי מגופה אתא על בשרה מיבעי ליה אשתכוחי. **ואיבעית אימא מחגור ולמעלה, כגון דאזדקרה:** על בשרה (בין בשרה לבד ובין בשרה וחלוקה) ודאי מגופה אתאי, דאי מעלמא אתאי על חלוקה איבעי ליה אשתכוחי, על חלוקה (לבד) מעלמא אתאי, דאי מגופה אתא על בשרה איבעי ליה אשתכוחי". (נדה נו:)

האם בתרוץ השני מדובר שעברה בשוק של טבחים?

השב"א – לא, כי כל תרוץ הוא בפני עצמו.

המב"ם – כן.

הראשונים התקשו מדוע דם של טבחים לא יכול להופיע על בשרה לבד אלא חייב להופיע על חלוקה וזה יסוד טהרתה?

באור התוספות – לגבי חלוקה חוששים שהגביה חלוק העליון ועבר לחלוק תחתון, אבל להגביה את כולם ולגלות בשרה אין רגילות לכך, ולכן אם עברה בשוק של טבחים צריך להיות דם על אחד החלוקים.

באור הרשב"א – כשעברה בשוק של טבחים וטהור כשנמצא על חלוקה, אין הכונה שאי אפשר שדם של בית המטבחים יהיה על בשרה לבד, כי אולי התקפלו בגדיה והוא הגיע רק לבשר ולא לחלוק, **אלא הטעם שטהורה כי כיון שמגופה יוצא דם ונמצא רק על גופה יש רגלים לדבר וחזקה שזהו כתם טמא ולא דם של בית המטבחים ולכן לא תולים בדם מטבחים, משא"כ אם היה גם על חלוקה שיש יותר לתלות בדם של בית המטבחים.** ולכן מחמירים יותר בדם של בשרה לבד, שמצטרפים טיפין טיפין, משא"כ כשנמצאו על חלוקה. **הרשב"א דחה את תרוץ התוספות,** כי אפשר שניתז מבין רגליה.

סיכום באור הראשונים את הסוגיה ופסיקת המחבר:

הכתם מן החגור ולמטה ומקום החגור עצמו	הכתם מן החגור ולמעלה	
טמאה תמיד, בין אם זה כנגד בית התורפה ובין אם זה מן הצדדים, כי החגור מתהפך ומה שלאחריה הופך להיות לפניה ולהיפך והכל מכוון נגד בית התורפה	טהורה תמיד, כי זה לא כנגד בית התורפה, ואי אפשר שנטף שם דם מן המקור	מצב רגיל
על בשרה לבד: לרמב"ם, לרשב"א, לרמב"ן, לרבנו שמחה, לטור ולשו"ע טמאה (אא"כ יש לה מכה), לראב"ד טהורה על בשרה ועל חלוקה: טהורה על חלוקה לבד: טהורה	טהורה תמיד, כי זה לא כנגד בית התורפה, ואי אפשר שנטף שם דם מן המקור	עברה בשוק של טבחים או התעסקה בכתמים
טמאה תמיד, בין אם זה כנגד בית התורפה ובין אם זה מן הצדדים, כי החגור מתהפך ומה שלאחריה הופך להיות לפניה ולהיפך והכל מכוון נגד בית התורפה	על בשרה לבד: טמאה (אא"כ יש לה מכה) על בשרה ועל חלוקה: טמאה (אא"כ יש לה מכה) על חלוקה לבד: לרשב"א, לרמב"ן ולרבנו ירוחם ולשו"ע טהורה, כי הדם לא מטפטף אלא שותת ויורד ונוגע לפעמים בחלוקה, אבל אי אפשר שלא יגע בבשר, לרמב"ם ולרמב"ן טמאה, כי דינו כמו למטה מהחגור בכל האופנים	הזדקרה כמו גדי והגביהה רגליה למעלה וראשה למטה ולא עברה בשוק של טבחים

<p>טמאה תמיד, בין אם זה כנגד בית התורפה ובין אם זה מן הצדדים, כי החגור מתהפך ומה שלאחריה הופך להיות לפניה ולהיפך והכל מכוון נגד בית התורפה</p>	<p><u>על בשרה לבד</u>: לרמב"ם, לרשב"א, לרמב"ן, לרבנו שמחה, לטור ולשו"ע טמאה (אא"כ יש לה מכה), לראב"ד טהורה</p> <p><u>על בשרה ועל חלוקה</u>: טהורה</p> <p><u>על חלוקה לבד</u>: טהורה</p>	<p>הזדקרה כמו גדי והגביהה רגליה למעלה וראשה למטה וגם עברה בשוק של טבחים</p>
---	---	---

השב"א, רמב"ן – מה שטמאה כשהזדקרה זה כשיודעת שהזדקרה, אבל מן הסתם אינה חוששת שמא הזדקרה.

הדין כשראתה כתם ויש לה מכה

גמרא – "על עקבה ועל ראש גודלה טמאה": בשלמא עקבה עביד דנגע באותו מקום, אלא ראש גודלה מאי טעמא? וכי תימא, זימנין דנגע בעקבה, ומי מחזיקין טומאה ממקום למקום, והתניא: היתה לה מכה בצווארה מקום שתוכל לתלות תולה (כי לפעמים מטה את צווארה לפניה ונופל דם המכה על תחתית חלוקה), על כתפה שאינה יכולה לתלות (שאינן דם בא מכתפה ונופל לפניה), אינה תולה, ואין אומרים שמא בידה נטלתו והביאתו לשם! אלא שאני ראש גודלה, דבהדי דפסעה עביד דמתרמי". (נדה נח).

השב"א, רמב"ם – כל מה שאמרנו שעברה בשוק של טבחים או התעסקה בכתמים ונמצא על בשרה טמאה זה כאשר אין לה במה לתלות, אבל אם יש לה מכה בגופה במקום שאפשר שנטף שם דם מאותה מכה, הרי זו תולה במכתה ואפילו נמצא על בשרה לבד, כי מה שכעת לא נמצא דם על חלוקה אינו מוכיח שזה מגופה, כי יכול להיות שזה ממכתה.

טור – כתב שאם יש לה מכה בצווארה ומצאה דם על שוקה טמאה, כי הדם לא נופל משם ולא מחזיקים טומאה שנגעה בידה במכה ונגעה אח"כ בשוקה. **הבית יוסף התקשה בזה**, הרי היה צריך לומר "כתפה" כלשון הגמרא: **ותרץ**, שבא ללמדנו שלא בכל מקום בצווארה היא יכולה לתלות כי יש מקום שתוכל לתלות ויש מקום שלא כגון שהמכה בצדדי הצוואר שאי אפשר לנטף משם לא על שוקה ולא על ירכה.

מחנה – פסק כרשב"א שכל מה שאמרנו שטמאה אם ראתה בבשרה לבד, זה כאשר תולה רק בעסק הכתמים או שוק של טבחים, אבל אם יש מכה בגופה תולה בה שהדם ממנה וטהורה. וכטור, שאם המכה בכתפה והכתם על רגלה במקום שאי אפשר לבוא מהמכה, טמאה. (אבל אם זה בצוואר לפעמים תולה, תלוי היכן המכה נמצאת ואם יכולה לטפטף על רגליה – ט"ז ע"פ הבי"י)

ש"ג – בשלושת הימים הראשונים של ספירת שבעה נקיים לא תולים אפילו במכה כדלהלן בס' קצו סעיף י' ס"ק י"ג.
ט"ז – ה"ה אם התעסקה ממש בידיה בכתמים תולה אף הזה אם נמצא על ידה.

סעיף יג'

משנה – "ראתה על בית יד של חלוקה, אם מגיע כנגד בית התורפה טמאה, ואם לאו טהורה". (נז:)

השב"א – כלומר, שיכול להגיע לבית התורפה בשעה שהיא שוחה הרבה וחוששים שמא שחתה ונגעה. ואם לא יכול להגיע טהורה, ולא חוששים שמא נגעה בבית התורפה ואח"כ הביאתו שם. וכן אין חוששים שמא בלילה נטף מדמה במקום אחר וכשהיא ישנה התהפכה אילך ואילך ונכתם, כי אין מחזיקים טומאה ממקום למקום.

מחנה – פסק את המשנה וכרשב"א, שאם נמצא הכתם על בית יד של חלוקה, אז אם זה מגיע עד בית התורפה, טמאה אפילו אינה יכולה להגיע לשם אח"כ תשחה הרבה, ואם אינה יכולה לגעת שם כלל, טהורה.

סעיף יד'

משנה – "היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה, כל מקום שנמצא בו כתם טמאה, מפני שהוא חוזר (ראש החלוקה מתהפך כלפי פניה שלמטה) וכן בפוליוס". (נדה נז:)

מה זה פוליוס? רש"י, רשב"א, טור – מעפורת שמתכסה בו. **רמב"ם** – חגורה.

הרי"ש, בית יוסף – כל זה כשלא קשרה את החלוקה, אבל אם קשרה אותו וכשהתעוררה מצאה שהוא קשור יפה כמו קודם, לא חוששת שהתהפך לכאן ולכאן.

מחנה – פסק את המשנה. ולגבי פוליוס את כל הפרושים, שאם נמצא במעפורת שמכסה ראשה או שחוגרת בו שבכל מקום שנמצא בהם טמאה. וכדבריו בבית יוסף, שאם קשרה את זה היטב וכשהתעוררה ג"כ מצאה אותו קשור יפה, אינה חוששת.

סעיף טו'

הבנן ירוחם, מחנה – שתי נשים שכיסו ראשן בחלוקה אחד, שתיהן טמאות. ואם אחת כיסתה והאחרת לא כיסתה, אע"פ ששתיהן לבשו החלוקה ונמצא למעלה מהחגור אותה שכיסתה טמאה והאחרת טהורה.

סעיף טז'

השב"א, מחנה – לענין טהרה תולה כדרך שתולה לענין טומאה, ולכן אם יש לה מכה בצווארה ונמצא הכתם בחלוקה אפילו למטה מן החגור שהמכה לא יכולה לגעת שם, אם פשטתו ומתכסה בו תולה במכתה, כי תולים שהתהפך ובא לשם.

ש"ג – אפילו אם המכה בצדדי הצואר שאי אפשר לגעת שם מהמכה, אבל אם זה בצואר ממש, אז בלאו הכי תולה.

סעיף יז'

תוספתא – "היו עליה שני כתמים אחד למעלה (מהחגור) ואחד למטה (מהחגור), אע"פ שהתחתון גדול והעליון קטן, תולין התחתון בעליון עד כגריס, שאני אומר ממקום שבה העליון בא התחתון". (נדה פ"ו הי"ב)

גמרא – "אמר רב הונא: כגריס אינה תולה, בפחות מכגריס תולה. ורב חסדא אמר: כגריס תולה, יתר מכגריס אינה תולה. מיתבי: היו עליה טיפי דמים למטה וטיפי דמים למעלה תולה בעליון עד כגריס. מאי, לאו כגריס מלמטה (שתולים רק בפחות מגריס)? לא, בגריס מלמעלה". (נדה נט.)

הש"י? – נמצאו טיפי דמים קטנים או גדולים.

תוספתא, רא"ש – נמצאו טיפי דמים למטה מן החגור או למעלה מן החגור, אותו שלמטה תולה בעליון, כי כמו שאומרים שהעליון בא ממקום אחר ולא מגופה, כי היא יודעת שלא הזדקרה, כך גם התחתון.

וכל מה שתולים זה רק כשהעליון יותר מגריס, אבל אם העליון כגריס או פחות והתחתון יותר מגריס לא תולים בו, כי אולי הדם של העליון הוא דם כינה ואז היא טמאה.

מחבר – פסק את הברייתא וכפרוש התוספות והרא"ש, שאם מצאה כתם למעלה מהחגור וגם למטה ממנו ויודעת שלא הזדקרה, טהורה, שתולים שכמו שהעליון בא מעלמא כך גם התחתון. וכל זה כשיש בעליון גריס ועוד, שאין לתלותו בכינה, אבל אם אין בו גריס ועוד, אין תולים אותו מעלמא, שמא דם כינה הוא ואז אם יש בתחתון גריס ועוד טמאה.

ש"ג – כאן מדובר שידעת שלא הזדקרה. ואע"פ שבסעי' י"א לא חוששים כלל שמא הזדקרה, כאן זה שונה כי יש רעותא בכתם תחתון, ואי אפשר לתלות בשתי קולות שגם לא הזדקרה וגם התחתון בא מעלמא, לכן צריכה לדעת שלא הזדקרה ואז עושים תלות אחת שהתחתון בא מעלמא.

סדרן טהרה – דוקא אדום באדום תולה את שלמטה מן החגור בלמעלה מהחגור, אבל אדום למטה ושחור למעלה לא תולה.

סעיף יח'

משנה – "ותולה בכל דבר שיכולה לתלות: שחטה בהמה, חיה או עוף, התעסקה בכתמים או שישבה בצד העסוקים בה... אם יש בה מכה והיא יכולה להגלע (להפתח שוב ולהוציא דם) ולהוציא דם הרי זו תולה. מעשה באשה אחת שבאה לפני רבי עקיבא, אמרה לו: ראיתי כתם. אמר לה: שמא מכה יש בדך? אמרה לו: הן וחיייתה. אמר לה: שמא יכולה להגלע ולהוציא דם?". (נדה נח:)

גמרא – "או שישבה: ישבה אין, לא ישבה, לא (ולא תולים שישבה ושכחה). תנינא להא דתנו רבנן: עברה בשוק של טבחים, ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה, ספק עברה ספק לא עברה, טמאה". (שם)

גמרא – "ת"ר: לבשה שלושה חלוקים הבדוקים לה, אם יכולה לתלות תולה ואפילו בתחתון (שמא ניתז מלמטה מבין רגליה או שנתקפלו בגדיה וניתז על התחתון). אין יכולה לתלות אינה תולה ואפילו בעליון. כיצד. עברה בשוק של טבחים תולה אפילו בתחתון, לא עברה בשוק של טבחים אף בעליון אינה תולה". (שם)

השב"א, מרדכי, ספר התרומה – לגבי מכה שמתגלעת ומוציאה דם שוב, אע"פ שכרגע הגלידה המכה, מ"מ תולה בה שמא נפתחה המכה מחדש ולא ידעה.

השב"א – אע"פ שאמרנו שאם נמצא על בשרה טמאה, מ"מ אם התעסקה בכתמים בידיה וידיה מוכיחות על זה, אע"פ שנמצא על בשרה לבד טהורה, כי הידיים מוכיחות.

מחבר – פסק את המשנה והגמרא, שמכיון שכתמים דרבנן אז תולה בכל דבר שיכולה לתלות: שחטה בהמה, חיה ועוף, התעסקה בכתמים או ישבה בצד המתעסקים בהם או שעברה בשוק של טבחים ונמצא דם בבגדיה, ואפילו יש לה ג' חלוקים זה על זה ונמצא בתחתון (אבל על בשרה טמאה), או שיש לה מכה בבשרה ומצאה דם על בשרה במקום שהדם יכול לנטוף מהמכה, וכרשב"א שאפילו אם הגלידה המכה אם יכולה לחזור ולהיפתח ולהוציא דם, תולה בזה אע"פ שכרגע לא נוטף דם, בכל אלו טהורה.

סעיף יט'

משנה – "ותולה בבנה או בבעלה". (נדה נז:)

הש"י, רמב"ם, רשב"א, סמ"ג, ספר התרומה – כלומר, אם בנה או בעלה התעסקו בכתמים, תולה בהם כי רגילים לגעת בה ובבגדיה. וה"ה אם יש לבנה או בעלה מכה שתולה בזה.

המב"ן – אבל אם היו עסוקים בדם ולא נמצא בהם, אינה תולה בהם, כי אי אפשר לומר שדם זה עבר אליה כשנגעו בה, כי בהם אין דם. אבל אם היו עסוקים בדבר שדרכו להינתז כגון שחיטה וכיו"ב, פשוט שתולה בהם אע"פ שלא נמצא עליהם דם.

מרדכי, שארן, זורא – אם אשה שכבה אצלה (ויש לה מכה בגופה) דינה כמו בנה או בעלה.

מחבר – פסק כראשונים וכרמב"ן, שכשם שתולה בה כך תולה בבנה או בעלה אם התעסקו בכתמים או אם יש עליהם מכה כי דרכם לגעת בה. אבל אם היו עסוקים בדם ועליהם אין דם כלל, לא תולה בהם, אא"כ היו עסוקים בדברים המתיזים כגון שחיטה וכיו"ב.

ג'ת.ש"ד – כל זה כשלא נודע שהיה בהם דם, אבל אם היה עליהם דם בודאות ועכשיו כבר אין, תולה בהם שנגעו בה כשעוד היה עליהם דם.
המ"א – כתב את דברי המרדכי והשערי דורא. **והדגישו הדרישה והש"ך**, ש"בנה ובעלה" רגילים לגעת בה ולכן נקטה הגמרא מקרים אלו, אבל ה"ה אם זו אשה שיש לה מכה, שתולה בה.

סעיף כ'

השב"א. מחנה – מי שיצא ממנו דם דרך פי האמה ברגל פעם או פעמים בחודש בין ער ובין ישן בלא הרגשה ובשעת תשמיש נמצאו בעדי האיש ובעדי האשה טיפי דמים גם לאחר תשמיש, תולה בדם בעלה, כי יש ודאי מכה בעל שמוציאה דם אפילו שלא בשעת הטלת מים, כי אין לך מכה גדולה מזו.

סעיף כא'

האב"ד. מחנה – אם נמצא כתם בשיפוליה מאחורה ויש לה מכה מקדימה, תולה בזה, כי אפשר שתשב והדם שמאחורה ינטף קדימה.

סעיף כב'

גמרא – "או שישבה: ישבה אין, לא ישבה, לא (ולא תולים שישבה ושכחה). תנינא להא דתנו רבנן: עברה בשוק של טבחים, ספק ניתז עליה ספק לא ניתז עליה, ספק עברה ספק לא עברה, טמאה". (נדה נח:)

גמרא – "אמר רב אשי: עיר שיש בה חזירים אין חוששים לכתמים. אמר רב נחמן בר יצחק: דדוקרת (שבה יש טבחים הרבה והרבה שקצים ורמשים) כעיר שיש בה חזירים דמיא". (שם)

רש"י – כי הם אוכלים שקצים ורמשים ומתיזים דם.

השב"א – כל מה שאמרנו שספק עברה ספק לא, טמאה, זה רק במקום שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום אחד, אבל אם דרכם להתעסק כאן וכאן תולים אפילו מספק, שמא התעסקה במקום שעברה ולא חששה. ולמד זאת מההלכה של החזירים שמצויים באשפה ומלוכלים בדם נבלות ומסתובבים בכל מקום, וכדברי רב נחמן על העיר דדוקרת.

האם קולא זו נוהגת כיום?

תוספות. רא"ש – בזמנינו אין נוהגים להקל ותלות בכתמים במקום שחזירים לא נוגעים בהם כי ידוע שלא מסתובבים ומתיזים דם אלא כל אחד מחזיק אותם בביתו או בדיר או בחצר המיוחדת להם, אלא במקום שיש רגלים לדבר שיש לתלות בחזירים וברי לה שהלכה אצלם.
המב"ס. השב"א – פסקו להלכה את הגמרא להקל כמצויים חזירים שנוברים ומתיזים דם למרחוק. והרמב"ם גרס בגמרא על "דדוקרת אע"ג דמעלמא קאתו לה", כלומר שבאים לה תמיד אז אין חוששים לכתמים.

מחנה – פסק כברייתא, שספק אם עברה בשוק של טבחים או ישבה בצד המתעסקים בכתמים, אינה תולה בהם. וכרשב"א, שכל זה בעיר שהטבחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע, אבל אם דרכם להתעסק ומסתובבים בכל מקום (כמו עיר שיש בה חזירים) תולה אפילו בספק שמא התעסקו במקום שעברה ולא שמה לב לכך, וכל העיר אז נידונת כשוק של טבחים.

סעיפים כג'-כד'

גמרא – "אמר רבא: נמצא עליה מין אחד (מדבר הדומה לכתם כמו קילור או שרף ומצאה על חלוקה כתם) תולה בו כמה מינים. מיתיבי: נתעסקה באדום אין תולה בו שחור? נתעסקה שאני.

איכא דאמרי אמר רבא: נתעסקה במין אחד תולה בו כמה מינים. מיתיבי: נתעסקה באדום אין תולה בו שחור? כי קאמר רבא: דאתעסקה בתרנגולת דאית בה כמה מיני דמא". (נדה נט:)

מה הכונה "נתעסקה שאני"? רש"י – אם התעסקה באדום אי אפשר לתלות שחור, אבל אם נמצא אדום אפשר שניתז דם שחור ולא ידעה. **השב"א** – רבא דיבר כשניתז עליה צבע אחד ולא חששה לבדוק שאר החלוק ולקפידה ולאחר מכן מצאה כתם אחר, טהורה, כי כמו שלא הקפידה בזה לא הקפידה ולא נזהרה בשאר כתמים. והברייתא דיברה כשהתעסקה במין אחד ולאחר שהתעסקה בדקה ומצאה כתם ובזו מודה רבה שאין תולים שחור באדום.

מה הכונה בכמה מיני דם שיש בתרנגולת? רבנו חננאל – דם שחיטה הוא אדום, דם אברים שחור ודם בני מעיה כקרן הכרכום. ורבנו חננאל פסק רק כלשנא בתרא.

האם יש הבדל בין נמצא המין למעלה מהחגור או מתחת לחגור

טור. ע"פ הרשב"א והראב"ד – כאשר נמצא עליה מין אחד שלא התעסקה בו למעלה מן החגור, וודאי בא מעלמא, אבל אם נמצא אותו מין למטה מן החגור, טמאה, כי היא יודעת שלא התעסקה באותו המין. ואם נמצאו כמה מינים למטה מהחגור ואלו מינים שראויה להיטמא בהם, אנו תולים שכמו שאותו המין שלמעלה מן החגור בא מעלמא, כך באו עליה מעלמא גם המינים שלמטה מהחגור.

האם תולים אדום באדום?

גמרא – "תנינא להא דתנו רבנן: מעשה דתלה ר"מ בקילור ורבי תלה בשרף שקמה" (נדה נח:).
השב"א, רבנו ירוחם, ריטב"א בשם הראב"ד – מזה שלא כתוב שבדקו את הכתם לראות שדומה ממש לקילור או שרף שקמה, משמע שאפילו אינו ניכר ממש, תולה בו, כי סתם קילור אדום אינו הרבה שהרי הדבר האדום מעורב עם דברים אחרים שאינם אדומים. וה"ה אם התעסקה במימי תלתן או מימי בשר שתולה בהם, כי יש להם מראה אדום, ומכיון שתולים אדום באדום תולים גם בהם.

כמי נפסקה הלכה?

ראב"ד, רשב"א – פסקו כלישנא קמא, ולא גרס "איכא דאמרי" ולכן הלכה גם כלישנא בתרא כי אף אחד לא חולק על זה.
רבנו חננאל, רמב"ם, רא"ש – העיקר כלישנא בתרא ואין הלכה כלישנא קמא, ולכן לא תולה כמה מינים כשנמצא עליה מין אחד, כי אין תולים מין בשאינו מינו. ורק כאשר אותו המין שמהגור ולמטה הוא המין שמהגור ולמעלה, תולה בו.

מחבר

1. פסק כברייתא, שאם התעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או הפוך אין תולים בו. וכל זה במינים שונים, אבל אדום באדום ושחור בשחור תולה אפילו אינו ניכר ממש אלא רק דומה כגון שהתעסקה במי תלתן או מי בשר או בקילור אדום קצת, תולה בו להקל שזה האדום שמצאה כמו מעשה דר"מ.
2. כברייתא וכלישנא בתרא שפסקו הר"ח, הרמב"ן והרא"ש כמותה, שבניגוד לנ"ל, רק אם התעסקה בתרנגולת תולה בו אדום ושחור וכרכומי, כי דם שחיטתה אדום, אבריה שחור ובני מעיה כדרך הכרכום.

סעיף כה'

גמרא – "...דתניא: שתי נשים שהתעסקו בצפור אחת ואין בה אלא כסלע דם, ונמצא כסלע על זו וכסלע על זו, שתיהן טמאות..." (נדה נח:).
תוספות – כתב שמדובר שהתעסקו בזו אחר זו ואם היתה נשאלת הראשונה היינו מטהרים אותה, ובגלל חברתה מטמאים גם את הראשונה.
מחבר – פסק כגמרא.

ג"ח – הוכיח מדברי תוספות שאם באות לשאול כאחת שתיהן טמאות, אבל אם באו לשאול בזו אחר זו טהורות.
ט"ז – דחה את דברי הב"ח, שאם כך הגמרא היתה צריכה לכתוב את החילוק הזה. ועוד, שתוספות כתב לטהר רק את הראשונה קודם שנודע שהתעסקה גם השניה, אבל אם נודע שהשניה התעסקה ג"כ, אפילו באה הראשונה קודם, שתיהן טמאות, כי אין סברא לתלות הטומאה באחת יותר מחברתה ולכן כאילו אין במה לתלות כלל. **וכנ"ל פסק גם הדרישה להחמיר** (אלא שהט"ז חלק על טעמו שזה משום ספק של תורה). **לכן פסק הט"ז להחמיר שאין חילוק בין אם באו לשאול יחד או בזו אחר זו.**
ש"ך – האריך לדחות את ראיותיו של הט"ז, **ופסק כמו הב"ח וכ"פ גם בתורת השלמים**, כי בכתמים הולכים להקל.

סעיפים כו'-כז'

גמרא – "אמר רב הונא: גריס אינו תולה, פחות מגריס תולה. ורב חסדא אמר: כגריס תולה, יתר מגריס אינה תולה..." (והלכה כרב חסדא שמקל) בעי רבי ירמיה: נתעסקה בכגריס ונמצא עליה בכגריס ועוד מהו?... ת"ש: נתעסקה באדום אין תולה בה שחור. במועט אין תולה בו מרובה. היכי דמי, לאו כי האי גונא? לא, כגון שנתעסקה בכגריס (דם ציפור או קילור) ונמצא עליה שני גריסים ועוד. אי הכי מאי למימרא? מהו דתימא שקול כגריס דם ציפור שדי בי מיצע: זיל הכא ליכא שיעורא, זיל הכא ליכא שיעורא, קמ"ל" (נדה נט.).

התעסקה בפחות מגריס ונמצא עליה שני גריסים	התעסקה בפחות מגריס ונמצא עליה גריס ועוד	התעסקה בגריס (או פחות) ונמצא עליה שני גריסים ועוד	התעסקה בגריס ונמצא עליה שני גריסים	התעסקה בגריס ונמצא עליה גריס ועוד	
טמאה, כמו פשט הבריתא, שמועט אין תולה בו מרובה, ודחית הגמרא היא דחיה דחוקה.					רא"ש, טור, רמ"א
טהורה	טהורה, כי אומרים שכתם זה מעסק הכתמים והיה שם גריס מדם כינה והצטרף אליו הכתם עד שנהיה יותר מגריס	טמאה, כי לא אומרים "שקול כגריס דם צפור, שדי בי מיצע"	טהורה, כי תולה גריס במה שהתעסקה וגריס במאכולת	טהורה, כי תולה בגריס בדם שהתעסקה בה, ובמה שנשאר אין שיעור גריס	רמב"ם, רשב"א ורמב"ן ע"פ הבית יוסף, מחבר רשב"א ורמב"ן ע"פ הדרישה, הב"ח, הט"ז והש"ך

גמרא – אע"פ שהחמיר בדבר כדעת הרא"ש והטור, מ"מ פסק לסמוך ולהקל כי כתמים דרבנן. וכן אם התעסקה בכתמים ולא יודעת בכמה, הולכים להקל שהיה בדם שיעור כתם.

סעיף כח'

גמרא – "איתמר: נמצא עליה כגריס ועוד ואותו ועוד רצופה בו מאכולת: רבי חנינא אומר: טמאה. רבי ינאי: טהורה, משום שכיון שרצופה מאכולת, מוכחא מילתא דהאי ועוד דם מאכולת הוא, פש ליה כגריס, כיון דבעלמא תלינן, הכא נמי תלינן". (נדה נט).
המב"ם – הלכה כרבי חנינא להחמיר.

המב"ו.הרשב"א.הא"ש – לרבי ינאי ה"ה אם נמצא ממש שני גריסים טהורה, כי כשמורידים את הגריס של הכינה, לא נשאר יותר מגריס לכתם. ומה שכתוב כאן רק מקרה של גריס ועוד, זה לרבותא של רבי חנינא שאפילו בזה מחמיר. והלכה כרבי ינאי שכתמים דרבנן והלכה כמקל.
מחנה – פסק את הגמרא וכרוב הראשונים, שאשה שמצאה על חלוקה כשני גריסים וכינה מעוכה, טהורה, כי תולים שגריס אחד מהכינה המעוכה וגריס שני תולים בכינה אחרת, ולא נשאר כתם של גריס ועוד.

סעיף כ"ט

השב"א.מחנה – אם הרגה פשפש שתולים בו עד תורמוס, מחליף שיעור תורמוס את שיעור הגריס בכל מה שהזכרנו.

סעיף ל'

השב"א בתורת הבית הקצר – כיום אין תולים כתם בשום דבר, כי תולים רק במראה הדומה לו ואנו לא בקיאים במראה דמים ולכן גם לא בקיאים בכתמים שדומים להם.

האב"ד.המב"ו.רבותינו הצרפתים.טור – חלקו על הרשב"א, שכן תולים ואינה צריכה אפילו להקיף את הכתם לדבר שהיא תולה בו, אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום.

הרשב"א בתורת הבית הארוך הביא את הדעה המחמירה בשם יש מי שאומר ודחה אותה, שתולים בכל דבר א"כ ברור שזה לא דומה כגון שהכתם אדום והיא התעסקה בשחור או שהתעסקה בדבר מועט והכתם מרובה וכיו"ב, אבל בענין אחר תמיד תולה, כי כתמים דרבנן ומקלים בזה.

מחנה – פסק כרמב"ן שאינה צריכה להקיף ולדמות את הכתם לכתם אחר, אלא תולה מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום.

סעיף לא'

משנה – "שבעה סמנים מעבירים על הכתם: רוק תפל, מי גריסים, מי רגלים שהחמיצו, נתר, בורית, קימוניא ואשלג... העביר עליה ז' סמנים ולא עבר, הרי זה צבע. הטהרות טהורות ואינו צריך להטביל.

המב"ם.ע"פ הבנת הראב"ד והרשב"א – המשנה מדברת בטהרת אשה לבעלה, ולכן אין חוששים לכתם עד שתדע בברור שהוא דם ע"י העברת שבעה סממנים, שאם עבר הרי זה דם ואם עמד על אף הסמנים הרי זה צבע ולא חוששת לו וטהורה, כי אם לגבי טהרות זה צבע, כ"ש לבעלה.

השב"א.המב"ם.ע"פ הבנת המגיד.משנה והבית יוסף – הביא את דעת הרמב"ם. **ודחה הרשב"א דעה זו**, וחוששת מן הסתם והיא טמאה, א"כ העבירה שבעה סממנים כסדרם ולא עבר, ואז היא ודאי טהורה, כי דם עובר ע"י שבעה סממנים ואם טהורה לטהרות כ"ש לבעלה, אבל בסתמא טמאה. וה"ה לבעלה וה"ה לטהרות. **וכך הבין המגיד משנה בפשטות את דברי הרמב"ם. וכך פסק הבית יוסף.**

המב"ן – חלק על הרשב"א, שלא מקלים גם ע"י בדיקת שבעה סממנים ולבעלה תמיד מטמאים, כי על הסממנים סומכים רק בטהרתו של הבגד שהיא לובשת, כלומר שטהורה מלטמא במגע.

מחנה – פסק את המשנה שאם מצאה כתם ואין לה במה לתלות וספק לה אם זה דם או צבע מעבירה עליו ז' סימנים. אם נשאר כמו שהוא זה צבע וטהורה (כפרושו בדעת הרמב"ם). ואם לא מעבירה עליו סימנים, טמאה מספק.
כיום אין אנו בקיאים בהעברת סימנים כי לא בקיאים בשמותם, מה הם.

סעיף ל"ב'

גמרא – "ההיא איתתא דאשתכח לה דמא במשתיתא. אתאי לקמיה דרבי ינאי. אמר לה: תיזיל ותיתי. והתניא: אין שונים בטהרות? כי אמרינן אין שונין לקולא, אבל לחומרא שוניין". (נדה נח).

השב"א – היא טמאה דוקא כשנמצא הדם על דבר שהיה בדוק לה מלכתחילה.

מחנה – פסק כגמרא ע"פ רבי ינאי וכרשב"א, שאשה שעוסקת במלאכתה ונמצא דם במקום שעברה על דבר שהיה בדוק לה מתחילה, תחזור להתעסק במה שעסקה, ואם יזדמן שתעבור על המקום (שבין רגליה יהיו באותו מקום) שנמצא בו הדם טמאה, ואם לא, טהורה.

המ"א – כתב שאותו דבר שהיה בדוק לה צריך לקבל טומאה.

ש"ג – אבל אם אינו מקבל טומאה טהורה כמו בסעי' י', כי לא הרגישה שיצא דם וחכמים גזרו בכתמים, ובדבר שאינו מקבל טומאה חכמים הקלו.

סעיפים לגי-לדי-לה'

בדקה בעד הבדוק לה מיד או שהניחתו בקופסא

משנה – "נמצא על שלו, טמאים וחייבים בקרבן. נמצא על שלה אחר בעילה) טמאים וחייבים בקרבן. נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורים מן הקרבן..."

גמרא – "וניחוש דילמא דם מאכולת הוא? אמר רבי זירא: אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת (ודאי אין שם מאכולת וזהו ודאי דם מגופה). ואיכא דאמרי: דחוק הוא אצל מאכולת (ואינה יכולה להיכנס לשם). מאי בינייהו? איכא בינייהו דאשתכח מאכולת. להך לישנא דאמר בדוק הוא, הא מעלמא אתאי. להך לישנא דאמר דחוק הוא, אימא שמש ריצפה". (נידה יד.)

המב"ס ע"פ מגיד משנה, רשב"א – הלכה כמ"ד בדוק הוא, ולפיכך אם נמצא דם על העד אפילו כחרדל בין עגול ובין משוך טמאה. ואפילו אם נמצאה שם מאכולת רצופה (מעוכה על העד) ג"כ טמאה.

רש"י – פרש את שאלת הגמרא לחשוש שזה דם מאכולת ויביאו אשם תלוי ולא חטאת ועל זה יש מחלוקת האם אותו מקום בדוק או דחוק. משמע שלענין טומאה לא חוששים שזה דם מאכולת **בין למ"ד בדוק ובין למ"ד דחוק וטמאה מספק** בכל מקרה אפילו המאכולת רצופה על הדם.

טור ע"פ הגהת הט"ז, רשב"א, רבנו ירוחם ע"פ הגהת הבית יוסף – אם בדקה בעד הבדוק לה ומצאה עליו דם בין משוך ובין עגול ואפילו כלשהו ואפילו מצאה מאכולת מעוכה, ואפילו הניחתו בקופסא למחר מצאה עליו דם טמאה, כי אותו מקום בדוק הוא ממאכולת וזהו עד הבדוק לה. (הגמרא להלן נחלקה כשנמצא בקופסא ולא היה בדוק לה. משמע שאם היה בדוק כו"ע מודים שטמא)

הט"ז באר שאם נמצא תכף דם על עד הבדוק טמאה, ואפילו לא נמצא עד מחר, אם היה מונח בקופסא ג"כ טמאה.

הט"ז תמה על לשון הטור שכתב שטמאה אפילו נמצא דם למחר גם בלא הניחה בקופסא, כי א"כ היכן היה מונח. ואף לפי תיקון הב"י שהיה מונח במקום מגולה, מ"מ לא מיושב, כי לא כתוב ברישא היכן היה מונח כדי שיכתב בסיפא "או שהניחתו בקופסא".

לכן הגיה הט"ז את דברי הטור שמדובר שמצאה דם על העד אפילו כלשהו או שהיה מונח בקופסא ומצאה מחר (ובעד שאינו בדוק היא טהורה אם הניחה בקופסא). וכך משמע גם מלשון הרשב"א.

מחבר – פסק כמשנה וכברייטא וכרמב"ם, שהאשה שבדקה עצמה בעד (סמרטוט) הבדוק לה ונמצא עליו טיפת דם כחרדל בין עגול ובין משוך טמאה. וכרבי זירא, שאפילו נמצא על הכתם מאכולת מעוכה ג"כ טמאה, כי אותו מקום בדוק אצל מאכולת. וכראשונים, שאפילו אם הניחה אותו (את העד הבדוק, ולא כפרישה שפרש אפילו בעד שאינו בדוק, כי בזה טהורה לכו"ע) בקופסא ואחר שעה בדקה ומצאה דם כלשהו טמא.

ט"ז – ולכן עד חמור מחלוק, כי אם נמצא דם בחלוק תולים בו כשאין בו יותר מגריס, אבל העד היה בדוק ולכן לא תולים בו כלל במאכולת.

פתחי תשובה – בדקה מקצת מהעד ומקצת לא בדקה ומסתפקת שמה ניתז מעל ידה ממקום שאינו בדוק ומצאה פחות מגריס יש להקל. ואם לא בדקה היטב רק דרך העברה מותרת בודאי.

בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת

משנה – "עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם עגול טהור, משוך טמא, דברי רבי אלעזר בר צדוק". (נידה נח:) בגמרא נפסקה הלכה כרבי אלעזר בר צדוק.

תוספתא – "אם עגול טהור מפני שהוא דם מאכולת, אם משוך טמא מפני שהוא דם קינוח". (פ"ז ה"ד)

המב"ס, רמב"ן, רשב"א, רא"ש – משוך טמא אפילו כלשהו מפני הקינוח, עגול טהור אם יש בו פחות מגריס ועוד, כי תולים במאכולת שנתמעכה תחת הכר או הכסת.

מחבר – כמשנה וכרבי אלעזר בר צדוק, שאם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או הכסת ולמחר (ה"ה סמוך לבדיקה – פת"ש) נמצא עליו דם, משוך טמאה, עגול ואין בו גריס ועוד טהורה, ותולים במאכולת שנהרגה תחת הכר.

רמ"א – ה"ה אם הכתם העגול יותר מגריס ויש מקום לתלות בו.

ש"ך – דוקא כאן מחלקים בין עגול למשוך, אבל בשאר כתמים לא מחלקים ולעולם טהורה בפחות מגריס.

ט"ז – מסיק ע"פ הרמ"א, שאשה שרגילה להוציא דם מבית הרעי שלה מסיבה כלשהי ובדקה בעד הבדוק ובשעת הבדיקה נגעה בבית הרעי, טהורה **שלא בשעת וסתה**, כי אין ספק דאורייתא שלא הרגישה כלל שיצא דם מהמקור, וזהו ספק דרבנן ולקולא. ובזה טהורה בין במשוך ובין בעגול.

חוות דעת – חלק על הט"ז וכתב לתלות בזה **אפילו בשעת הוסת**.

דגול מרבנה – כל מה שטהרנו כאן כשנמצא תחת הכר או הכסת זה בסוף הטהרה אבל בגי' ימים ראשונים של ז' הנקיים היא טמאה כשהכתם יותר מגריס, כי יכולה להיזהר. וה"ה במקרה שהביא הט"ז ג"כ הדין כך.

בדקה בעד הבדוק וטחתו בירכה

גמרא – "איתמר: בדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה ולמחר מצאה עליה דם (על הירך): אמר רב: טמאה נידה (כי העד היה בדוק לה ולכן הדם ודאי הגיע מגופה וזהו ספק טומאה). א"ל רב שימי בר חייא: והא חוששת אמרת לן! איתמר נמי: אמר שמואל טמאה נידה, וכן מורין בי מדרשא טמאה נידה". (שם)

והסביר הרשב"א, שאע"פ שנמצא הדם גם בירכה, לא אומרים שדם זה היה בירכה ונדבק שם בעד ותטמא משום כתם כמו דם שנמצא בירכה לבד, כי מכיון שבדקה בעד ונמצא עליו דם, ודאי מגופה אתא וטמאה משום נידה.

מהו שיעור הכתם שמטמא בירכה?

תוספות. רשב"א. רמב"ן. ראב"ד – כל זה כשנמצא עליו כגריס ועוד כדי שיצא מחשש מאכולת, אבל בפחות מזה תולים שמא מאכולת היתה על ירכה והתמעכה, כי כיון שלא הרגישה רגלים לדבר שלא בא מגופה, ולכן אם אפשר לתלות במשהו אחר, תולים.

רמב"ם. רא"ש. ע"פ הטור ורובנו. ירוחם – טימא משום נידה אפילו בפחות מגריס, כי הואיל והיה עד בדוק, רגלים לדבר שזה לא ממאכולת (משא"כ בכר או כסת ששם המאכולת מצויה), ולכן טמאה בין עגול ובין משוך אפילו בפחות מגריס.

ה"ט"ז הסביר את דעת הרמב"ם, שאם יש לה דם על הירך, בזה סובר הרמב"ם שלא תולים במאכולת כלל, ואם אין דם על הירך, זוהי הוכחה שהדם שנמצא על העד הוא מגופה, כי מאכולת היתה צריכה להימצא על הירך.

גית יוסף – אם הכתם עגול והתעסקו בסמוך למקום שהעד שם בדמים של חולין, ניתן לתלות בזה אפילו ביותר מגריס ועוד, כי כיון שלא הרגישה ביציאת הדם מגופה, תולים בכל מה שאפשר לתלות. וכל זה כשהוא עגול, אבל אם הוא משוך טמאה נידה תמיד.

מחנה – פסק כרשב"א והרמב"ן, שבמשוך טמאה בכלשהו ובעגול טמאה אם השיעור הוא יותר מגריס, ואם לא טהורה. והביא כ"א את הרמב"ם והרא"ש, שטמאה אפילו בפחות מגריס.

רמ"א – יש להחמיר כדעת הרמב"ם והרא"ש. **וכ"פ הב"ח**.

יעקב"א – בנמצאה מאכולת רצופה תולים במאכולת.

סעיף ל"ו

גמרא – "איתמר: בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם, אמר רב יוסף: כל ימיו של ר' חייא טימא ולעת זקנתו טיהר. איבעיא להו: היכי קאמר? כל ימיו טימא משום נידה ולעת זקנתו טיהר משום כתם או דילמא כל ימיו טימא משום כתם ולעת זקנתו טיהר מולא כלום?"

תא שמע, דתניא: בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם: רבי אומר: טמאה משום נידה, ורבי חייא אמר: טמאה משום כתם. **א"ל רבי חייא**: אי אתה מודה שצריכה כגריס ועוד! **א"ל**: אבל (באמת כן). **א"ל** (רבי חייא): **א"כ** אף אתה עשיתו כתם (כי מצריך גריס, כי בדם ודאי טמאה אפילו כחדל)! ורבי סבר, בעינן גריס ועוד לאפוקי דם מאכולת, וכיון דנפק לה דם מאכולת ודאי מגופה אתא. מאי, לאו בזקנתו קאי (כי הוא חולק על רבי והוא היה רבו), הא בילדותו טימא משום נידה. שמע מינה". (נידה יד. יד.)

גיטב"א – מדובר כאן שלא נטלה את העד מהאשפה או ממקום התורפה, כי אם כך ודאי אין כאן בדיקה, וודאי הוא כתם או אפילו פחות מזה. ואם היה מוצנע משאר בדיקות, דינו כבדוק בדיעה, **אלא מדובר שנטלתו ממקום בינוני שאינו משומר לגמרי וגם אינו מקום תורף, אלא מקום שנותנת עדיה לפי שעה**, ולפיכך נחלקו בזה רבי ורבי חייא אם דנים בזה להחמיר כאילו זה מקום בדוק או דנים אותו כאשפה שאינה משומרת ואלו הם דמים בעלמא.

משנה – "האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם, רבי מאיר אומר: אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה. ר' יוסי אומר: בין כך ובין כך טהורה". (נידה נט.)

הבית יוסף כתב שמחלוקת זו תלויה במחלוקת רבי ור' חייא, שרבי מאיר סובר כרבי שטמאה נידה ור' יוסי כרבי חייא שטהורה משום דם נידה וטמאה משום כתם. וכנראה שהיתה לו גרסא בגמרא שתלתה את המחלוקת אחת בשניה.

רבנו חננאל. רמב"ן. רא"ש. טור – רבי יוסי מטהר משום דם ומטמא משום כתם והלכה כרבי יוסי ורבי חייא, שאם יש בו גריס ועוד טמאה משום כתם ופחות מזה טהורה. **הרשב"א התקשה בדברי רבנו חננאל**, כי הגמרא אומרת שרבי יוסי טיהר אפילו לכתחילה, משמע אפילו מדין כתם.

רמב"ם – פסק כרבי שטמאה משום נידה, ובכל זאת חילק בין יש בו גריס ועוד שטמאה ובין אין בו גריס ועוד שטהורה. **המגיד משנה התקשה** מדוע פסק כרבי ואילו לגבי האשה שהיא עושה צרכיה פסק כרבי יוסי, ואכמ"ל.

הראב"ד הסביר שאע"פ שהלכה כרבי יוסי, כאן הלכה כרבי כי צריך שיעור של גריס ועוד ע"מ שלא נתלה במאכולת.

רשב"א – מכיון שנפסקה הלכה כרבי יוסי שטיהר לכתחילה, לכן גם לגבי עד שאינו בדוק הלכה כרבי חייא אפילו אם היה הכתם גדול כגריס ועוד ואפילו משוך טהורה, כי אשה זו בחזקת טהורה עומדת ועד זה אינו בדוק, ומספק לא מטמאים. **והמחמיר לטמא בשיעור של גריס ועוד תבוא עליו הברכה**.

מחנה – פסק כגמרא וכרבי ורמב"ם והרא"ש, שבדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה, אפילו הניחה אותו שמור בקופסא ומצאה עליו דם, טמאה נידה אם יש בו יותר מגריס. ואם אין בו יותר מגריס טהורה.

רמ"א – פסק כרשב"א וכרשב"א שדוקא אם בדקה בעד בינוני שאינו בדוק אך גם לא מלוכלך, אבל אם היה מלוכלך, כגון שלקחה עד ממקום שדמים מצוים ונמצא עליו כתם טהורה אפילו הוא יותר מגריס.

ט"ז – לקמן בסעי' לח הובאה דעת הרשב"א שעד שאינו בדוק הוא עד שניטל ממקום המוצנע, כי דרכן של נשים להצניע ולהכין להם עדים. אבל אם לקחה עד מן השוק או קנחה בעד המזדמן טהורה. [לרמב"ן ולתוספות מדובר אפילו בעד נקי שהניחה אותו מידיה קודם שבדקה]

פת"ש בשם בית אפרים – כל זה שלא בשעת הוסת, אבל בשעת הוסת, חוששים כמו במכה שבגופה.
חת"ס – בזמנינו יש להחמיר בכתם זה יותר מכתם רגיל, כי בימינו המאכולת קטנה יותר מגריס וכאן שהעד לא בדוק וכ"ש כשהרגישה זיבת דבר לח יש להחמיר ואין להתיר אלא בשיעור קטם כדם מאכולת של ימינו.
שבט הלני – כיום שהדירות נקיות, אם בדקה עצמה בעד שאינו בדוק טמאה אפילו אם הוא פחות מגריס ואפילו אם נמצא דרך כתם.
דרב"ט הרה"ט הרה"ט הבית – הקלו כאשר הכתם פחות מגריס כדעת המחבר.

סעיף ל"ז

הש"ס. מחנה – אם בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה וגם טחתו בירכה, טהורה לכו"ע משום ספק ספיקא, שמא לא מהעד הוטח על ירכה. ואפילו אם תמצא לומר שזה מן העד, כיון שאינו בדוק אולי היה מלוכלך כבר קודם. למד זאת רש"י שלא כתבה הגמרא בעד שאינו בדוק לה מה יקרה אם טחתו בירכה, שבזה טהור לכו"ע.
המ"א – וכ"ש אם הניחה את העד לאחר הבדיקה במקום שאפשר יהיה לתלות בו את הכתם ולא טחתו בירכה, שטהור אפילו הוא יותר מגריס, אבל אם הניחה אותו במקום שאין דם שכיח, טמאה אם הוא יותר מגריס.
הש"ך דחה את ההלכה שלמד המחבר מדברי רש"י מכמה טעמים:
 1. זה שלא כתבה הגמרא דין "טחתו בירכה" בעד שאינו בדוק, זה מפני שבזה רבי יודה שטמאה משום כתם ולא משום נדה, אבל ודאי שלא טהורה.
 2. גם אם כוונת רש"י לטהר לכתחילה, אולי זה מפני שסובר כמו דעת הרשב"א שפסק כרבי חייא. אבל אין הלכה כמו הרשב"א.
 3. כל הספק ספיקא שכתב המחבר זה כאשר נמצא הדם על ירכה, אבל אם נמצא על העד אין ספק ספיקא, אלא רק ספק אחד: שמא מהמקור בא על העד ושמא לא מהמקור אלא מהלכלוך שהיה קודם על העד. וכ"ש אם יש יותר מגריס שאין לתלות במאכולת כלל. וזהו ספק של תורה וטמאה. **ואצלנו כתבו העט"ז והב"ח שמדובר שנמצא על העד ולכן יש רק ספק אחד.**
לכן חלק הש"ך על המחבר ודימה דין זה לדין בסעיף הקודם שבדקה עצמה בעד שאינו בדוק והניחה אותו בקופסא שטמאה בגריס ועוד וטהורה בפחות מזה, אא"כ נמצא על ירכה במקום שאי אפשר שיבוא הדם מהמקור.
תורת השלמים – פסק כמחבר.

סעיף לח'

המב"ו. תוספות (יש מרביתיו של הרשב"א) – **עד הבדוק לה** נקרא עד שבדקה אותו ולא הניחה אותו מידה עד שבדקה בו ממש, אבל אם הזמינה מוכין לבנים ונקיים והניחה אותו מידה ולאחר זמן בדקה בו אין זה נקרא עד הבדוק לה, ותולים שכשהניחה אותו נכתם, ולרבי טמאה משום נידה ולרבי חייא משום כתם.
ואם לא היה בדוק כלל כגון שלקחה אותו מהאשפה, לתוספות לרבי טמאה משום כתם מספק ולרבי חייא טהורה, ולרמב"ן טהורה לגמרי בין לרבי ובין לרבי חייא.
השב"א – חלק עליהם, וכתב שכל שבדקה אותו בין היא ובין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם מצד אחר ולא העבירה אותו בשוק של טבחים, הרי זה בחזקת בדוק, עד שהבגד יצא מחזקתו.
ועד שאינו בדוק (עד בינוני שמזכיר הרמ"א לעיל בסעי' לו) הכוונה שנוטלתו ממקום מוצנע, שדרך של נשים להצניע ולהכין להם עדים ואינן מוליכות בשוק ולא מתעסקות בהן בכתמים, ולכן רבי מטמא משום נידה ורבי חייא מטמא מספק משום כתם. ואם לקחה חלוק מן השוק ולא יודעת ממי או מנכרית או מישראלית נידה או טהורה או שקנחה בעד המזדמן לה בבית, טהור לכו"ע אפילו משום כתם.
מחנה – פסק כרשב"א שעד הבדוק זה בין בדקה היא ובין חברתה ולא נודע שנכתם בו כתם ולא העבירה אותו בשוק של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים.

סעיף ל"ט

השב"א. מחנה – חלוק שדברו חכמים שאם מצאה בו כתם טמאה משום כתם זה רק חלוק הבדוק קודם שלבשה אותו, אבל חלוק שאינו בדוק ולבשה אותו בלא בדיקה אין חוששים לו משום כתמים, ותולים שהיה בו הכתם כבר קודם כי הוא אינו בדוק, וכתמים דרבנן וספק דרבנן לקולא.
לכאורה סותר דין זה את הדין בסעי' לו לגבי עד שאינו בדוק שפסק להחמיר כדעת הרא"ש.
ג"ת – בסעי' לו מדובר בעד שאינו בדוק שמקנחת בו, וכאן לא מדובר שקנחה עצמה אלא רק מצאה כתם על חלוקה ולכן אף הרא"ש מקל. **הט"ז לא הבין את התרוץ**, הרי אין הבדל בין קנחה ולא הרגישה למצאה כתם ולא קנחה ובשניהם זה דרבנן.
ט"ז – **חלק על הב"ח**, וכתב שכאן מדובר בחלוק שאינו בדוק כלל, כלומר אין לה שום ידיעה מאיפה הוא, וייתכן שלקחה אותו מהשוק ובה גם הרא"ש מודה (וכפי שכתב הרמ"א בסעי' לו) שטהורה אפילו אם הכתם יותר מגריס. ובסעי' לו מדובר שהוא קצת בדוק (בינוני), ולכן הרא"ש והמחבר מחמירים. **לכן, חלוק שהוא בחזקת בדוק אך לא בדקה אותו כעת כמו בסעי' לו טמאה ביותר מגריס, אבל אם אינו בדוק כלל כגון שלקחה אותו מהשוק טהורה.**
ואין חילוק בין עד מלוכלך לבגד שלקחה אותו מהשוק וכן בין עד שאינו בדוק לבגד שאינו בדוק.

העקב"א – חלק על הט"ז, כי הרשב"א מקל אף בעד שבדקו בה אם לקחתו ממקום מוצנע ולא בדקה אותו מעולם! **לכן כתב שהעיקר כמו הב"ח**, שחלוק שלא בדקה אותו מעולם נקרא אינו בדוק וטהורה ביותר מגריס, והרא"ש מחמיר בעד שאינו בדוק כאשר קנחה בו, וכאן לא קנחה אלא רק מצאה כתם על חלוקה.

שבט הלני – כל הפוסקים חלקו על הט"ז.

סעיף מ'

גמרא – "תניא אידך: בדקה עצמה וחלוקה והשאלתו לחבירתה, היא טהורה וחברתה תולה בה. אמר רב ששת: ולענין דינא (של כבוס הכתם מהחלוק) תנן: אבל לענין טומאה היא טהורה וחברתה טמאה". (נידה נח. נח.)

רשב"א – לכן אם בדקה חלוקה ולבשה אותו ומצאה טהור ונתנה לחברתה ומצאה טמא, הראשונה טהורה והשניה טמאה, כי בדיקת חברתה כבדיקת עצמה והוא נחשב כחלוק הבדוק לה.

מחב"ב – כגמרא וכרשב"א, שבדקה חלוקה ופשטה אותו ומצאה טהורה והשאלתה לחברתה ומצאה כתם, הראשונה טהורה והשניה טמאה.

האחרונים הקשו מדוע צריך את הבדיקה הראשונה אחרי שמצאה עצמה טהורה אחרי שפשטה את חלוקה?

הדרישה נשאר בצ"ע.

הב"ח תרץ, לדייק שאם לא בדקה ולא מצאה טהורה אחר שפשטה אותו לא מועילה הבדיקה של קודם ושתייהן טמאות.

הפרישה תרץ, שמצאה טהורה מתייחס לאשה, שאם קודם בדקה את החלוק ואח"כ מצאה שהיא עצמה טהורה, מעמידים אותה על חזקתה שהיא טהורה והשניה טמאה משום "כאן נמצא כאן היה". **הט"ז והש"ך הקשו על התרוץ הזה**, הרי אם שתייהן שוות אז שתייהן טמאות, ולא אומרים "כאן נמצא כאן היה"?

הט"ז והש"ך תרצו, שדוקא אם בדקה קודם הלבישה כך שהחלוק נקרא "בדוק" יש ענין לבדוק אח"כ לראות אם ראתה כתם כדי לטהר את עצמה ולטמא את השניה, אבל אם לא בדקה את החלוק תחילה אלא רק כשפשטה אותו ודאי שהיא טהורה כי לא היה בדוק קודם לבישה כמו שלמדנו בסעיף הקודם, והבדיקה שלאחר ההפשטה היא כדרך העברה בעלמא ואפילו אם תמצא כתם לא יטימא כי לא היה בדוק, ולכן שתייהן טהורות.

סעיף מא'

משנה – "השאלת חלוקה לנכרית או לנדה, הרי זו תולה בה". (נידה נט.)

גמרא – "אמר רב: בנכרית הרואה. ממאי? דומיא דנדה, מה נדה דקחזיא, אף נכרית דקחזיא". (שם)

רשב"א – מדובר שלבשה חלוק הבדוק לה, פשטה אותו והשאלתה אותו לאחת מהן ואח"כ נמצא עליו דם, הרי בעלת החלוק תולה בהן.

מה הכונה בנכרית הרואה?

הש"ג, הרמב"ן, הרשב"א – מדובר בנכרית שידוע שראתה פעם אחת דם והיא גדולה שהגיע זמנה לראות. אבל אם לא הגיע זמנה לראות, אע"פ שראתה אי אפשר לתלות בה. ואע"פ שבישראלית צריך שתהיה נידה עכשיו ובגויה לא אלא רק שראתה פעם אחת, זה מפני שנכרית לא מקפידה על דמיה וכתמיה, ולכן כעת כשמקבלת בהשאלה את החלוק יש לחשוש שמדמים הראשונים נתלכלכו בשרה ובגדיה ולכלכלו את החלוק הזה, אבל ישראלית רגילה לנקות בשרה ובגדיה מדמים וכתמים אע"פ שלא יהיה בדעתן לטבול.

המב"ם ע"פ המגיד משנה – בגויה אפילו לא הגיע זמנה לראות, כל שראתה אפילו פעם אחת תולים בה. וכן בישראלית אפילו ידוע שלא טבלה לנדתה תולה אפילו היא כעת מסולקת דמים. לכאורה הרמב"ם סובר גם כמו רש"י וכוונתו שכל נכרית שראתה פעם אחת כבר נידונת כאילו הגיע זמנה לראות וראתה.

הבית יוסף לא הסכים עם פרושו כי מרש"י ורשב"א משמע שחייבת להיות גדולה ולא קטנה שראתה פעם אחת.

המב"ם ע"פ הבית יוסף – הרמב"ם חולק על רש"י ורשב"א, שהשאלת חלוקה לגויה או ישראלית תולה בהם רק כשידוע שהיתה נידה בזמן השאלת החלוק בין בגויה ובין בישראלית, אבל אם לא ידוע שהיתה נידה אז, אע"פ שראתה קודם לכן אינה תולה בה.

מחב"ב – פסק את המשנה שאם לבשה חלוקה הבדוק לה ופשטה אותו והשאלתה אותו לישראלית נדה או לנכרית שהגיע זמנה לראות (גיל יב') וראתה (כרש"י) פעם אחת אע"פ שלא רואה כעת בזמן השאלת החלוק, ואח"כ נמצא בו כתם תולה בהן וטהורה. וה"ה אם בדקה (כשפשטה) והשאלתה להן ואח"כ לבשה ומצאה בו כתם, תולה בהן. ואפילו בספירת ז' נקיים, כי היא בחזקת טהרה כל ז' הימים.

המ"א – בשלושת הימים הראשונים של ז' הנקיים אין תולים בכתמים לתלות בדבר אחר, כי בשלושת הימים הראשונים היא אינה בחזקת טהרה. ודוקא כשהם יותר מגריס, אבל פחות מגריס ועוד תולים בכינה כמו בשאר הימים וכמו שפסק הרמ"א בס' קצו סעי' י'.

ט"ז – חלק על הבית יוסף, וכתב שהסיבה שתולה בנכרית היא משום שתולים הקלקלה במקולקלת.

שבט הלני – נפק"מ תהיה בזמן הזה שגם נכרית מקפידה על נקיונה, שלבית יוסף שפרש שתולה כי לא מקפידה על דמיה וכתמיה גם הרשב"א יודה שלא יכולה לתלות בה אם לא רואה עכשיו, ולט"ז תולה בה, כי תולים הקלקלה במקולקלת. **שבט הלוי פסק להלכה כדעת הט"ז**.

סעיף מב'

גמרא – "ת"ר: תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה (אם השאילה לשומרת יום כנגד יום ביומה השני, ואע"פ שלא ראתה היום כי מעיינה פתוח) ובסופרת שבעה שלא טבלה. לפיכך היא מתוקנת וחברתה מקולקלת דברי רשב"ג. רבי אומר: אינה תולה. לפיכך שתיהן מקולקלות. ושיון שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורים". (נידה ס).

השב"א – סברת רשב"ג שכיון שכתמים מדרבנן תולה הקלקלה במקולקל, ואע"פ שהיא יכולה לטבול ולהיטהר, מ"מ מחוסרת טבילה היא ותולים בה. ורבי סבר שכיון שבידה לטבול כעת, היא מחוסרת מעשה וכטהורה. אבל ביום הראשון גם אם תתלה בה לא תקלקל אותה ותהפוך אותה לזבה גדולה ולכן תולה בה.

השב"א, ראב"ד, רמב"ג, רא"ש – הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שתולה בשומרת יום כנגד יום ביום השני ובסופרת שבעה שלא טבלה כי כתמים דרבנן והלכה כמקל.
רמב"ם – פסק כרבי שלא תולה באלו, כי הלכה כרבי מחברו.

מה הכונה בבתולה? רשב"א – בתולת דמים כקטנה או נערה שלא ראתה מעולם ונבעלו, שנותנים להם מהדין לקטנה עד שתחיה המכה ולנערה ד' לילות. ואם השאילה להן חלוק הבדוק לה באותו זמן ואח"כ לבשה אותו ונמצא עליו דם, תולה בהן שזה דם בתולים.

הדין בזמן הזה לגבי בתולה שנבעלה ויושבת על דם טוהר

רמב"ן – בזמן הזה שמחמירים גם בדם טוהר ממילא אי אפשר לתלות בו ולטהר, כי אשה זו היא ככל הנשים. אבל בבתולה שנבעלה תולים גם בזמן הזה אע"פ שנותנים לה רק בעילת מצוה, כי זו שירפה מצוי וזו אין שירפה מצוי.

רמב"ם, ראב"ד – אפילו ביושבת על דם טוהר תולים בזמן הזה, שאם החמירו לא לבעול על דם טוהר, זה בנות ישראל לגבי עצמן אבל לא לטמא את חברתה בספק כתמים. לכן היא תהיה טהורה מספק וחברתה תהיה טמאה שהחמירה על עצמה.

מחבר

1. פסק כברייתא וכרשב"א, ולכן אם השאילתו לקטנה שלא ראתה מעולם ולבשה אותו הקטנה הזאת לאחר שנבעלה קודם שחייתה המכה או השאילה אותו לנערה שלא ראתה מעולם ולבשה אותו תוך ד' לילות לבעילתה או שהשאילה אותו ליושבת על דם טוהר, תולה בהן (כי תלות זו לא תקלקל אותו), וכראב"ד, שאפילו בזמן הזה שנותנים לבתולה רק בעילת מצוה ושיושבת על דם טוהר היא ככל הנשים.
הגול מהרמב"ם – לא ראתה מעולם הכונה לנערה, אבל קטנה אפילו ראתה בבית אביה תולה בזה.
 2. כרשב"ג וכראב"ד, הרמב"ן והרא"ש שתולים הקלקלה במקולקל, ולכן אם השאילה אותו לסופרת ז' נקיים שעוד לא טבלה, תולה בה, ובעלת החלוק טהורה וחברתה טמאה וסופרת שוב מהתחלה.
העק"א – **לדעת משנה למלך** אם נגמרו ימי הספירה אלא שלא טבלה לא תולה בה, כי פקעה טומאתה הראשונה, **ואילו לדעת הלבוש** תולה בה כל עוד שלא טבלה.
- וכתב רעק"א**, שאם ישנה אשה נשואה טהורה עם פנויה גדולה שראתה כמה פעמים ונמצא כתם, תולה בפנויה, ואע"פ שיתכן שלא ראתה כמה שבועות, מ"מ כיון שלא ספרה לכוונת שבעה נקיים, נחשב כאילו היא כל הזמן בימי הזיבה ולכן תולה בה, וזה נכון אף לדעת המשנה למלך.

סעיף מג'

גמרא – "בעא מיניה רבי יוחנן מרבי יהודה בר ליואי: מהו לתלות כתם בכתם? אליבא דרבי לא תיבעי לך, השתא ומה התם דקחזיא מגופה אמרת אינה תולה, הכא דמעלמא קא אתי לא כל שכן!! כי תבעי לך אליבא דרשב"ג, התם הוא דקא חזיא מגופה תליא, הכא דמעלמא קאתי לא תליא או דילמא לא שנא? א"ל: אין תולין. מה טעם? לפי שאין תולין (שלא ראתה מגופה ואולי בא מעלמא)". (נידה ס).

השב"א – השאילה חלוקה לבעלת כתם בין שהיתה יושבת על הכתם קודם שאלה בין שראתה כתם בחלוק אחר לאחר ששאלה את זה, אין הראשונה תולה בה, כי בעלת כתם זה לא יודעת בברור שממנה היה.

הגה"מ בשם רמב"ן – כ"ש אם השאילתו לטהורה וחזרה ולבשה אותו ששתיהן צריכות לחוש לו.

מחבר

1. פסק כרבי יוחנן וכרשב"א, שאם השאילה חלוק לבעלת הכתם ואפילו היתה יושבת כבר על הכתם קודם ששאלה אותו ובין שראתה כתם בחלוק אחר לאחר ששאלה אותו, אין תולות זו בזו ושתייהן חוששות, כי אין תולים בכתמים, כי לא ברור לבעלת הכתם שהוא ממנה, ולכן אין סברה לקלקל אחת יותר מהשניה.
2. כרמב"ן, שכ"ש אם השאילה את הבגד לטהורה וחזרה ולבשה אותו ששתיהן חוששות.
ש"ך – ה"ה כשלא חזרה ולבשה אותו, אלא שהראשונה לא בדקה קודם שפשטה ג"כ לא תולות זו בזו.

סעיף מד'

המב"ו. הרשב"א. רא"ש. רבנו ירוחם. מחבר. – פעמים שתולה בעצמה, כגון שלבשה חלוק בימי נדתה ולא בדקה אותו כשפשטה אותו ולבשה אותו אח"כ בימי טהרתה וראתה שם כתם שתולה אותו מימי נידתה.

הש"ך הדגיש שמדובר כאן אפילו אם בדקה קודם ימי נידותה, שתולה בימי נידותה, אבל אם לא בדקה כלל אפילו קודם פשוט שטהורה כמו שראינו בסעי' לט'.

הש"ך תמה מדוע בסעי' מא' הרמ"א הגיה בשלושת הימים הראשונים של הספירה לא תולה בכלום וכאן תולה בימי נדותה. הש"ך הסביר שהרמ"א לשיטתו בס' קצו סעי' י' שכתב שדוקא בדבר אחר אינה יכולה לתלות בג' הימים הראשונים, אבל במכה שבגופה כן שידוע שמוציאה תולה, וה"ה ימי נדותה שהם כמו מכה שבגופה.

הש"ך ציין שע"פ שיטתו שם שכן מחמירים במכה שבגופה א"כ היא מוכת שחין וכל הזמן מדמדמת, ה"ה כאן יש להחמיר בשלושת הימים הראשונים ולא להקל בזה ולתלות בימי נדותה.

סעיף מה'

השב"א. רבנו ירוחם. מחבר. – אם לבשה חלוק קודם שהיתה מעוברת ואח"כ לבשה אותו שוב בלא בדיקה אחר שהתעברה ומצאה עליו כתם, תולה בלבישת הימים שלא היתה מעוברת. וה"ה מניקה תולה בעצמה.

ש"ך – מדובר כמו בסעיף הקודם, שבדקה אותו בשעה שלבשה אותו קודם עיבורה או מניקותה ובכל זאת תולה בימי עיבורה ומניקותה. אבל אם לא בדקה כלל אפילו אז פשוט שטהורה כמו שראינו בסעי' לט'.

סעיפים מו'-מז'

משנה – "וכן כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק הזה ולא היה בו כתם או עד שעת הכבוס..." (נדה נו.).
גמרא – "איבעיא להו: עד שעת כבוס, חזקתו בדוק או דילמא חזקתו מתכבס (שכל כתם עובר מן הבגד בכביסה ואם יש בו כתם הגיע אחר הכביסה)? למאי נפקא מינה, דאמר כיבס ולא בדק. אי אמרת חזקתו בדוק הא לא בדק, אי אמרת חזקתו מתכבס הא מתכבס. אי נמי דאשתכחה בסטרא (בצדי הבגד היכן שיש קמטים ותפירות), אי אמרת חזקתו בדוק מאן דבדק בסטרא נמי בדיק, אי אמרת חזקתו מתכבס, בסטרא לא מתכבס. מאי? ת"ש: דתניא, אמר רבי מאיר: ... מפני מה אמרו כתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את החלוק ולא היה בו כתם או עד שעת הכבוס? מפני שחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן בשעת כבוסיהן (ולכן מן הסתם הוא בדוק). ואם לא בדקו הפסידו למפרע.
 ר' אחא אמר: תחזור ותכבסנו, אם נדחה מראיתו בידוע שלאחר הכבוס, ואם לאו בידוע שלפני הכבוס.
 רבי אומר: אינו דומה כתם שלאחר הכבוס לכתם שלפני הכבוס, שזה מקדיר (לפני כבוס דק ועובר בבגד) וזה מגליד (גדלו עב כי ממשו של דם עליו). ש"מ חזקתו בדוק ש"מ". (נדה נו.)
והסביר הרשב"א, שלרבי מאיר הכל תלוי בבדיקה בשעת הכבוס, לרבי אחא אע"פ שלא בדקה בכבוס, תכבסנו עכשיו ואפשר יהיה לדעת ממתני הכתם, ולרבי לא מכבס אלא בודק את מראיו עכשיו אם מקדיר או מגליד.

המב"ם – פסק רק כרבי מאיר שהכל תלוי רק בבדיקה שבכבוס.

השב"א – פסק כרבי מאיר אך חשש לדעת רבי. כלומר, החזקה שבנות ישראל בודקות בשעת כבוס זה לא רק את חלוקיהן, אלא אף של חברותיהן, אבל לא שפחה ונכרית כי הן לא בודקות. וחזקה זו קיימת אפילו ליתא קמן הישראלית, כל שידוע שישראלית כבסתו, משמע שבדקה. אבל אם הישראלית איתא קמן ואומרת שלא בדקה אותו, אין חזקתו של הכתם שמתכבס ואפשר לתלות בו ולטהר את האשה. ואם התכבס ע"י שפחה או נכרית בכל מקרה אין חזקה שבדקה ודנים את הבגד כחלוק שאינו בדוק לה ותולה בו.
 ואם רואים בברור שהכתם מגליד טמאה, אך אם אי אפשר להחליט אם מגליד או מקדיר, תולים להקל, כי כתמים דרבנן.

המב"ו. ראב"ד. – פסקו כרבי שבודקים תמיד בכתם אם מקדיר טהורה ואם מגליד טמאה, וכאן לא תולים להקל מטעם ספק דרבנן, כי ספק הבא ממיעוט ההכרה אינו ספק, כי אם הוא לא בקי, ילך אחר בקי לדעת אם מגליד או מקדיר.

מחבר

1. פסק כרשב"א, ולכן חלוק או סדין שלבשה בימי נדתה והתכבס, וחזרה ולבשה אותו בזמן שהיא טהורה בלא בדיקה, אם התכבס ע"י ישראלית ואיננה לפנינו, לא תולה בו שזה כתם מלפני הכבוס כי מן הסתם היא בדקה ולכן אינה תולה בו וזהו כתם חדש והיא טמאה.
 ואם היא לפנינו ואמרה שלא בדקה בשעת כבוס תולה בו וטהורה, כי אין חזקתו של כתם שמתכבס (לא כרבי אחא).
2. אם התכבס ע"י שפחה או נכרית תולה בו בכל מקרה.
ב"ח, ש"ך – **לגבי נכרית ה"ה אם היא בפנינו** ואומרת שבדקה לא סמוכים עליה, ומחשיבים את זה כאילו לא בפנינו ולא בדקה.
ש"ך – **במקרים שטהורה כי אין חזקתו בדוק מדובר שהחלוק לא לפנינו** ואי אפשר לבדוק אותו ואז נבדוק האם כיבסה אותו ישראלית או נכרית, אבל אם החלוק לפנינו אז תבדוק האם הכתם מגליד או מקדיר, ואם לא יודעת להבחין אז תחמיר כמו שנפסק להלן. וכעין זה מצאנו בהלכות תערובות, בס' צח סעי' ג שאם התערובת לפנינו, יבדוק האם יש ששים נגד האיסור ואם הוא לא יודע לבדוק, יחמיר מספק, כי חוסר ידיעה לא גורם לקולא, אבל אם התערובת נשפכה סומכים להקל כאשר לא ידוע אם היה ששים או לא, כי ספק דרבנן לקולא.

העק"א – אם החלוק בפנינו, אע"פ שמקדיר, אם הישראלית בפנינו ואמרה שבדקה, לא תולה בו אע"פ שמקדיר. ורק אם אומרת שלא בדקה או שנבדק ע"י כותית, סומכים על בדיקה אם מקדיר או מגליד.

3. כדעת רבי, שאם אפשר לבדוק אם הכתם מקדיר או מגליד אז אם נמצא מקדיר תולה להקל כי בידוע שקודם כיבוס כבר היה שם, ואם מגליד תולה להחמיר כי בידוע שזהו כתם חדש. ואם אפשר לבדוק בכתם והיא אינה בקיאה בזה פסק כראב"ד לחשוש ולהחמיר.
- העק"א** – כיום לא בקיאים בין מקדיר למגליד, ואם החלוק לא בפנינו וגם לא הכובסת הישראלית, טמאה מיד.
4. פסק כרבי, שאם לבשה חלוק הבדוק לה ופשטה אותו וכיבסה והשאילה אותו לחברתה ונמצא כתם (ואי אפשר לדעת אם בדקה הכובסת או לא – ש"ד), אם מגליד אז הוא מהשנייה והראשונה טהורה והשנייה טמאה, ואם מקדיר אז הוא מהראשונה, והשנייה טהורה והראשונה טמאה.
- ש"ג** – ואם אי אפשר לבדוק אם הוא מקדיר או מגליד שתייהן טמאות, כי אי אפשר לתלות באחת יותר מחברתה. ולכן אפילו הוא נאבד שתייהן טמאות.

סעיף מח'

גמרא – "ת"ר: ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וקצרה שלבשה חלוקה של ארוכה, אם מגיע כנגד בית התורפה של ארוכה שתייהן טמאות ואם לאו, ארוכה טהורה וקצרה טמאה". (נידה נח.)

השב"א, מחבר – למדו מהגמרא, שאם שתי נשים לבשו חלוק אחד אחת ארוכה ואחת קצרה, בודקים אם הוא מגיע כנגד בית התורפה של הארוכה. אם כן, אז הוא מגיע לבית התורפה של הקצרה ולכן שתייהן טמאות, ואם לא, אז אם מגיע לבית התורפה של הקצרה קצרה טמאה וארוכה טהורה, כי לארוכה זה נחשב למעלה מן החגור. ואם הוא למעלה מהחגור לשתייהן, שתייהן טהורות.

וכל זה כשלא פשטו אותו בלילה לכסות בו את ראשו, אבל אם כיסו את ראשו שתייהן טמאות. ואם כיסתה אחת את ראשה והשנייה לא, אותה שכיסתה את ראשה טמאה והשנייה טהורה.

סעיף מט'

משנה – "שלוש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות... רבי נחמיה אומר: כל שאינו מקבל טומאה (כגון ספסל של אבן) אינו מקבל כתמים". (נידה נט:)

השב"א – מדובר שלא בדקו בינתיים, כי אם בדקו לא כולן טמאות, אלא רק אלו שישבו מאז הבדיקה האחרונה.

ראב"ד – כולן טמאות רק כאשר הן שוות, אבל אם היתה אחת ראויה לראות יותר מחברתה כגון שהיא זקנה או מעוברת או מניקה, אז אותה שאינה ראויה תולה שהראויה ראתה והיא טהורה.

מחבר – פסק כמשנה, ששלוש נשים שלבשו חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד זו אחר זו ואח"כ נמצא עליו כתם, כולן טמאות. וכרבי נחמיה, שמדובר בספסל המקבל טומאה. וכראב"ד, שכל זה כשהן שוות, אבל אם היתה אחת מהן ראויה לראות יותר מחברתה כגון שחברתה זקנה או מעוברת או מניקה או לא הגיע זמנה לראות אע"פ שהיא נשואה, אותה שלא ראויה תולה בחברתה הראויה וטהורה.

ט"ז – כתב כרשב"א שכולן טמאות אפילו באו לשאול בזו אחר זו.

ש"ג, תורת השלמים – אין הלכה כמו הרשב"א הזה, וכשבאו בזו אחר זו מטהרים אותן מספק, כי בכתמים הולכים להקל.

סעיפים נ'–נא'–נב'

משנה – "שלוש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. בדקה אחת מהן ונמצאת טמאה, היא טמאה ושתייהן טהורות (וכל שכן אם בדקו שתיים ומצאו טמאות שהשלישית תולה בהן וטהורה – רשב"א). ותולות זו בזו. ואם לא היו ראויים לראות, רואים אותן כאילו רואות". (נדה ס:)

גמרא – "ת"ר: כיצד תולות זו בזו? עוברת ושאינה עוברת, תולה עוברת בשאינה עוברת. מניקה ושאינה מניקה, תולה מניקה בשאינה מניקה. זקנה (שעבר עליה ג' עונות ולא ראתה – רשב"א) ושאינה זקנה, תולה זקנה בשאינה זקנה. בתולה (בתולת דמים שלא ראתה דם מימיה, אפילו נשואה) ושאינה בתולה, תולה בתולה בשאינה בתולה.

היו שתייהן עוברות, שתייהן מניקות, שתייהן זקנות, שתייהן בתולות, זו היא ששנינו לא היו ראיות לראות, רואים כאילו הן ראיות". (נידה ס:–סא.)

משנה – "שלוש נשים שהיו ישנות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית כולן טמאות. תחת הפנימית, שתיים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה. תחת החיצונה, שתיים החיצונות טמאות והפנימית טהורה.

אמר רבי יהודה: אימתי, בזמן שעברו דרך מרגלות המטה, אבל אם עברו דרך עליה כולן טמאות (שמה כשעברה פנימית דרך עליה נפל ממנה דם)...".

בדקה אחת מהן ונמצאת טהורה, היא טהורה ושתיים טמאות. בדקו שתיים ומצאו טהורות, הן טהורות ושלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהורות, כולן טמאות...". (נידה סא.)

גמרא – "מאי שנא רישא (במשנה בדף ס: שם נפסק שכולן טמאות), ומאי שנא סיפא דקמפליג? אמר רבי אמי: במשולבות". (שם)

השב"א – כל זה בשלוש נשים שיכול להיות שחלק טמאות וחלק טהורות, אבל באשה אחת, בכל מקום שימצא דם במטה היא טמאה.

מה הכוונה "משולבות"?

הש"ג.ה.א.ש. – במשנה בדרך ס: מדובר שתכופות ודבוקות יחד ולכן אפילו נמצא תחת הפנימית יש להסתפק שמא הדם מהחיצונה.
הש"ג.א.ה.ג.ה.ה.ט.ה. – מדובר שרגליהן מעורות ודבוקות זו בזו.

הדין כשיש סדין במטה

הא"ז. – כל זה דוקא במטה שאין עליה סדינים, אבל אם יש סדינים עליה כולן טמאות בין משולבות בין שאינן משולבות כי הסדין עשוי להתהפך.
הש"ג.א. – מה שהתכוון הראב"ד מדובר שנמצא על הסדין, אבל אם נמצא במטה שלא על הסדין, אע"פ שיש סדין אין בכך כלום ותלוי בחילוקים לעיל.
הא"ש. – כל מה שהתכוון הראב"ד הכוונה בסדין עליו, אבל התחתון אינו מתהפך ואם נמצא עליו לא מטמאים את כולן.

הדין כשהתעכבה בלבדוק

גמרא. – "אמר רב יהודה אמר רב: והוא שבדקה עצמה בשיעור וסת (של מציאתה). סבר לה כבר פדא דאמר כל שבעלה בחטאת טהרותיה טמאות, בעלה באשם תלוי, טהרותיה טהורות. ורבי אושעיא אמר: אפילו בעלה בחטאת טהרותיה תלויות". (שם)

המב"ס.ה.מב"ו.ה.ש"ג.א. – בר פדא סבר שטהרותיה טמאות אם ראתה בשיעור זמן שבעלה מתחייב חטאת כשרואה בתשמיש וזה כשיעור וסת. **ופסקו כבר פדא ולא כרבי אושעיא**, ולכן, מה שמטהרים את האחרות כשמצאה אחת מהן שהיא טמאה או שמטהרים לאותה שמצאה טהורה (נלמד מדין שמצאה טמאה), זה דוקא כשבדקה מיד תכף למציאת הדם, אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה והוא שתקנח בחורים ובסדקים, אין הבדיקה מועילה לא בטמאה לטהר האחרות ולא בטהורה לטהר את עצמה.

והתוספות והרשב"א ורובנו ירוחם דייקו, שלא דוקא בדקה ממש כשיעור וסת, אלא קנחה כשיעור וסת בעד שבידה.

וכל זה כשבדקו עצמן מיד כשמצאו את הכתם בעודן שוכבות במטה, אבל אם עמדו משם ואח"כ מצאו כתם, אע"פ שבדקה אחת ומצאה טהורה או טמאה, כולן טמאות.

הא"ש. – **חלק ופסקו כרבי אושעיא** לגבי בדקה ומצאה טמאה לטהר את האחרות, שבמקרה זה מועיל לטהר את האחרות אפילו לא בדקה מיד. וזאת כי כתמים דרבנן והלך אחר המקל. ועוד, שלגבי מצאה טמאה לטהר את האחרות אע"פ שבדקה בתוך שיעור וסת, ייתכן שיצא מאחת מהאחרות וזה שתולים דוקא בה זה מפני שהולכים להקל בכתמים, אז ה"ה גם לאחר שיעור וסת שנקל בכתמים.

וכתב הב"י לדעת הרא"ש, שה"ה אם בדקה ומצאה טהורה לאחר שיעור וסת שמועיל לטהר את עצמה ולטמא את האחרות.

הז"ה. – כשבדקה ומצאה טמאה מטהרת את האחרות רק אם בדקה בתוך שיעור וסת, אבל כשבדקה ומצאה טהורה ובאה לטמא את האחרות לא נאמר בה שיעור וסת ויכולה לטהר את עצמה אפילו לאחר זמן.

הדין בחלוק שלבשו כמה נשים זו אחר זו

המב"ס.ה.ה.ש"ג.א. – כל מה שאמרנו במשניות זה כאשר ישנו יחד במטה אחת ואז אחת או שתיים מצילה או מצילות את חברותיה אבל שלוש נשים שלבשו חלוק אחד בדוק **זו אחר זו** ולא בדקו אותו בינתיים ואח"כ נמצא בו כתם כולן טמאות (או שבדקו ומצאו טהורות).
 וה"ה כשישבו על ספסל אחד זו אחר זו ונמצא עליו דם לבסוף וה"ה כשישבו על מטה בדוקה זו אחר זו שכולן טמאות.
 בדקה הראשונה שלבשה את החלוק או ישבה על הספסל או שישבה על המטה ומצאה טמאה או שתיים הראשונות בדקו ומצאו טמאות כולן טמאות, ואם האחרונה קינחה עצמה תוך שיעור וסת ומצאה טמאה, היא טמאה והן טהורות.

וכל זה כשהיו שתייהן שוות, אבל אם היתה אחת זקנה או עוברה ואחת שאינה זקנה או שאינה עוברה, אז תולה הזקנה בשאינה זקנה וכו', כמו שחלקנו לקמן לגבי ישנו שלוש נשים יחד על מטה אחת.

המב"ס.ה.ט.ה. – חלקו, ופסקו שגם בחלוק בזו אחר זו, מי שבדקה בתוך שיעור וסת מצילה על חברותיה אע"פ שהיא לא האחרונה. כלומר, דין חלוק זהה לדין מטה בכל הפרטים.

האם יכולה לתלות בעצמה

תוספות. – מדובר דוקא בחילוקים האלו, אבל אם יש לה וסת שמסולקת דמים בימים אחרים אינה תולה בחברתה שאין לה וסת קבוע, וכן אם יש לה וסת ולא הגיע שעת וסתה אינה תולה בהגיע שעת וסתה.

הש"ג.א.ה.ג.ה.ה.ט.ה. – היתה אחת מניקה ואחת עוברה או אחת זקנה ואחת בתולה אין תולים זו בזו. וכשם שתולה בחברתה כך תולה בעצמה, שאם לבשה חלוק בזמן שאינה עוברה ואח"כ לבשה אותו בזמן שהיא מעוברת, תולה הכתמים בימים הראשונים בזמן שלא היתה עוברה וטהורה.

מחבר

1. פסקו כמשנה וכתב אמי, שלוש נשים שישנות במטה אחת משולבות (דבוקות יחד) ורגליהן מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות. ואם לא משולבות: אם נמצא תחת האמצעית כולן טמאות. נמצא תחת הפנימית, האמצעית והפנימית טמאות והחיצונה טהורה. נמצא תחת החיצונה היא והאמצעית טמאות והפנימית טהורה.
2. כרבי יהודה, שכל זה כשעלו דרך מרגלות המטה, אבל אם עלו דרך החיצונה כולן טמאות, כי אולי כשעברה נטף ממנה.

3. כראב"ד שכל זה כשלא היה סדין עליו, אבל אם נמצא על הסדין העליון בין כך ובין כך כולן טמאות, כי סדין מתהפך לכל הכיוונים ואי אפשר לדעת ממי הגיע הכתם.
- דין הסדין התחתון: מחנה** – משמע מדבריו שמקפידים רק בסדין עליון. **הש"ל, ג"ת** – גם הסדין התחתון דרכו להתהפך ואם נמצא עליו ג"כ כולן טמאות. **ט"ז** – מ"מ אף לדעת המחמירים, הכסת תחת הסדין אין מתהפך.
4. כמשנה, שכל זה מדבר כשלא בדקה אף אחת מהן או שבדקו שלשתן ומצאו טהורות, אבל אם בדקה אחת או שתיים ומצאו טהורות, הן טהורות והאחרת שלא בדקה אחר מציאת הכתם טמאה. ואם בדקו שלשתן ומצאו טהורות כולן טמאות. ואם בדקה אחת ומצאה טמאה, האחרות תולות בה וטהורות. וכן אם בדקו שתיים ומצאו טמאות, הן טמאות והשלישית תולה בהן וטהורה.
5. כרב יהודה בשם רב וכרמב"ן, הרמב"ם והרשב"א, שתולים בטמאה או בטמאות לטהר את זאת שלא בדקה, דוקא כשקנחה בעד סמוך ליציאת הדם, אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה (קנוח בחורים ובסדקים), אין הבדיקה מועילה לטמאה לטהר את האחרות ולא לטהרה שבדקה לטהר את עצמה.
- העק"א** – חלק על המחבר, וכתב שדוקא במצאה טמאה צריכה לקנח בעד בתוך שיעור וסת, אבל בבדקה ומצאה טהורה מועילה גם בדיקה לאחר שיעור וסת ולא רק קנוח מיד. ונשאר בצ"ע אולי צריכה בדיקה ממש.
6. כגמרא, שכל זה כשהיו שוות, אבל אם אחת ראויה יותר לראות מחברותיה, זאת שאינה ראויה תולה בראויה. למשל: זקנה שעברו עליה ג' עונות ולא ראתה ואחת ילדה, שזקנה טהורה וילדה טמאה. אחת מעוברת שהוכר עוברת והשניה לא מעוברת, תולה המעוברת בשאינה מעוברת. אחת בתולה (אפילו נשואה) ואחת ראתה, תולה בתולה בזו שראתה. אחת מניקה ואחת שאינה מניקה, תולה המניקה בשאינה מניקה.
- ט"ז, ש"ד** – אבל לא תולה שלה יש וסת קבוע באחרת שאין לה וסת, וכן אחת שלא הגיע שעת וסתה לא תולה בחברתה שהגיע שעת וסתה.
7. כרשב"א ורבנו ירוחם, שיכולה לתלות בעצמה, כגון לבשה חלוק בזמן שלא היתה מעוברת ואח"כ לבשה אותו בזמן שהיא מעוברת ונמצא עליו דם, תולה בזמן שלא היתה מעוברת. וכנ"ל לזקנה ומניקה.
8. כגמרא שאם היו כולן שוות כגון שלוש מניקות או שלוש זקנות או אחת זקנה ואחת מניקה אין תולות זו בזו.
- ש"ד** – וכן אחת זקנה ואחת מעוברת וכן כל שאר המקרים בהם שתייהן לא ראויות לראות שלא תולות זו בזו ושתייהן טמאות.

הדין בשהן ערות

ראב"ד, רשב"א, מחנה

1. כל מה שאמרנו שלוש נשים כולן טמאות או שתיים טמאות או אחת טמאה זה דוקא כשהיו ישנות, אבל אם היו שלשתן ערות ושוכבות על מטה או ספסל כאחת ונמצא דם תחת אחת מהן אפילו האמצעית, רק היא טמאה וכולן טהורות, כי כל אחת מכירה את מקומה ואומרת שברי לה שלא ראתה.
2. אם נמצא הכתם ביניהם, השתיים שנמצא ביניהם טמאות והשלישית טהורה.
3. עלו דרך החיצונה, ונמצא: תחת החיצונה, כולן טמאות. תחת האמצעית, אמצעית ופנימית טמאות והחיצונה טהורה. תחת הפנימית היא לבדה טמאה ושתיים החיצוניות טהורות.
- ט"ז** – **הקשה על כל ההלכה הזאת** המחלקת בין ערה לישנה, שמשמע שאמירת ברי לה שלא ראתה מטהרת אותה כשהיא ערה, ולכאורה זה לא מועיל כלל, כי אולי לא אדעתה. **הט"ז הוכיח דבריו** מחו"מ סי' עט סע' יא שאם תובע מנה וטוען שהלוה במקום פלוני והנתבע אומר לא עברתי שם בכלל, ובאו עדים שהיה שם אבל לא ראו שהלוה, לא הוחזק כפרן, כי אולי שכח. וה"ה כאן אולי נכנסה למקום הפנימי אע"פ שהיא ערה והיא לא זוכרת, וא"כ יש לטמא את כולן מחשש זה.
- והידש הט"ז**, שבד"כ סמוך לשכיבה נמצא הדם ובזמן קצר היא זוכרת אם נכנסה למקום חברתה או לא, אבל אם יש זמן רב אחר שכיבתן למציאת הדם, אכן כולן טמאות שמה שכחה שנכנסה לצד פנים.
- הש"ך בנקודות הכסף דחה את חילוקו של הט"ז**, שלגבי הלוה אולי באמת הוא פרע את החוב ואינו מתחמק מלשלם, אבל כאן אם היא תתחמק ותגיד שהדם לא ממנה והוא באמת כן ממנה, היא תעבור איסור, ולכן אם אומרת שברי לא שלא ראתה, מאמינים לה, כי היא מקפידה לזכור שלא לעבור על איסור.

הדין כשהיו טוחנות בריחיים

גמרא – "...דתניא: שתי נשים שהיו טוחנות בריחיים של יד ונמצא דם תחת הפנימית, שתייהן טמאות, תחת החיצונה, החיצונה טמאה והפנימית טהורה, בינתיים שתייהן טמאות..."

השב"א, מחנה – אם היה להן עסק לצד פנים ואז דרכן להתנווד ולהתקרב לצד הפנימי כמו הסיפור של הנשים שהיו טוחנות בריחיים, אז אם נמצא דם תחת הפנימית שתייהן טמאות, כי דרכה של החיצונה לחוק ולהיכנס למעמד הפנימית ולהתקרב לריחיים, אבל אם נמצא תחת החיצונה היא טמאה והפנימית טהורה, כי אין הפנימית נדחקת לצד החיצונה. נמצא ביניהן שתייהן טמאות.

סעיף נג'

ראב"ד, מחבר – כל מה שאמרנו שאם נמצא דם בחלוק או במטה שכולן טמאות זה בסתם, אבל אם אחת מהן התעסקה בכתמים, כולן טהורות ותולים בה והיא תולה בכתמים.

סעיף נד'

ראב"ד, טור – אע"פ שהחמרנו על הכתמים ועשינו אותו כראיה לענין שבעה נקיים, אין בכתמים משום וסת, ולכן לא חוששת ליום מציאת הכתם כמו שחוששים ליום ראייה. וכן אינם עוקרים וסת חוץ מכתמי עד הבדוק שמטמאים בכלשהו והרי הם כראיות לכל דבר.

מחבר – פסק כראב"ד שאין בכתמים משום וסת, ולכן אם מצאה כתם בראש חודש אפילו שלוש פעמים לא קבעה אותו כוסת והכתם לא עוקר וסת שהיה לה ליום אחר, חוץ מכתמי עד הבדוק שמטמאים בכלשהו (אפילו פחות מגריס כמו בסעי' לג) והרי הן כראיות לכל דבר.

פרישה, רעה"א – כלומר אם פסקה מלראות בוסתה ג"פ כך שלא חוששת לו יותר, אינה עוקרת וסת זה אם ראתה ג"פ כתם ביום קבוע, כי כתם לא קובע וסת ליום אחר, ולכן אם חזרה וראתה ביום הוסת שהיה לה חוזרת לוסתה הראשון אפילו בלא לא ראתה בו ג"פ.

ט"ז – דוקא עד הבדוק שמטמא בנדה נחשב כראיה לכל דבר, אבל עד שאינו בדוק אע"ג שגם בו יש איסור, מ"מ אין בו משום נידה לענין וסת, אלא דינו כספק נידה ונידון ככתם.

שבט הלוי – חוששים כתמי עד הבדוק רק אם קבעה וסת בראיות אלו, אבל לא חוששים לראיה אחת כוסת שאינו קבוע, ודינו כמו וסת הקפיצות שכל עוד שלא קבעה אותו ג"פ לא חוששת לו כלל.

אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' סח) – חוששים לכתמי עד הבדוק גם בראיה אחת כוסת שאינו קבוע.